

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 741. CHICAGO, ILL., 24. novembra (November 24th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Solidarnost in delavsko gibanje.

Delavsko gibanje sloni na solidarnosti. "Delavci vseh dežel združite se!", je klic, ki se ponavlja vse od časa, ko se je pričelo razredno zavedno delavsko gibanje. Če pravimo, delavsko gibanje sloni na solidarnosti, mislimo s tem, da je uspeh delavskih bojov odvisen od solidarnega nastopanja proletarijata. Mednarodni socializem je posebej v solidarnosti vsega socialističnega delavstva. Brez solidarnosti je uspešno delo nemogoče. Toda za solidarnost je treba vzgoje. Človek pravi lahko o sebi, da je socialist, toda s tem še ni rečeno, da je že tudi zrel za socializem in za solidarno delo. Kdor razume socializem, kdor pozna razvojne zakone, ta tudi pozna važnost, ki jo ima solidarno nastopanje v delavskem gibanju.

Kakor ni ljudstvo še zrelo za socializem, tako tudi ni zrelo za solidarno delo. Tako vidimo, da je danes med delavstvom zelo malo solidarnost, mnogo manj, kakor pa jo je med kapitalisti. To je seveda začasen pojav, ampak je tukaj, in njemu je treba pripisati, da je delavsko gibanje po vsem svetu tako oslABLJENO, dasiravno so njegove vrste večje, kot so bile kedaj prej.

Interesi kapitalistov niso enaki. Vsled tega ker niso, so v vednem konkurenčnem boju med seboj. Bore se za trge, za koncesije, za prevlado v industrialno nerazvitih deželah. Oborožujejo se, pripravljajo se na vojno, "na obrambo interesov svoje dežele." Kljub temu, da se interesi kapitalistov križajo, znajo vendarle nastopati solidarnije, kadar jim preti nevarnost, kakor pa delavstvo. Mednarodni kapitalizem je sedaj zastopan na konferenci v Washingtonu. Kapitalizem je v nevarnosti, ne morda vsled tega, ker je zavedno delavstvo že tako močno, da ga grozi uničiti, ampak vsled notranjih hib kapitalizma. Te hibe skušajo odpraviti, da mu podaljšajo življenje. Diplomacija kapitalističnih držav ne bo dosegla vsega tistega kar želi, ravno vsled tega, ker so interesi posamzenih kapitalističnih držav tako nasprotujoči, da jih je nemogoče spraviti v popolno soglasje. Ampak v vojno med sabo še ne bodo šle, ne še sedaj. Najprvo je treba utrditi trahljano kapitalistično stavbo, jo nekoliko reformirati, dati ji nekatere spremembe, posvetiti nekoliko več pažnje socialnim zadevam, dati delavstvu navidezno nekoliko več pravic in svoj boj na svetovnem trgu pa voditi mirnim potom, dokler bo mogoče.

Na konferenci evropske in ameriške diplomacije v Washingtonu se ne dogajajo tako burni prizori, kot navadno na kakih konvencijah delavskih organizacij ali na sejah in konferencah delavskih zastopnikov. Diplomati v Washingtonu so razumni ljudje, ki so dali svoje sposobnosti v službo kapitalizmu. Med seboj so vljudni, dasiravno ni nobenega pravega prijateljstva med njimi in samo pazijo, kako bi drug drugega uka-

nili, kako bi dobili več prednosti kapitalizmu države, ki jo zastopajo. Zavedajo pa se, da odvisi sedanjih od njih toliko hvaljeni družabni sistem od njihovih sporazumov; svet se nahaja v ekonomski anarhiji in kapitalizem se trudi, da odvrne od sebe nevarnost popolnega gospodarskega propada kapitalističnih držav. Zato mednarodne konference finančnikov in industrialcev, zato sedanja konferenca diplomatov zavezniških držav "za omejitev oboroževanja."

Interesi delavstva so enaki. Povsod je izkoriščano, povsod mu kapitalizem srka njegove moči, povsod ga preganja, kadar zahteva več pravic, večji delež od svojih produktov. Kljub temu, da interesi kapitalistov niso enaki, so vendar sposobni razpravljati na skupnih konferencah o interesih, ki so jim skupni. Pri tem so eni pripravljani popuščati na korist drugim, samo, da se dosežajo med njimi sporazumi, bodisi kakršnikoli. Solidarnost kapitalistov ni nikaka idealna reč, ampak je solidarnost za obrambo skupnih interesov, in to je, kar hočemo naglasiti. Kadar se jim zdi potrebno, pridejo skupaj, da si dele plene in kujejo bojne načrte, ali pa delajo sporazume, kadar je njihova stavba v nevarnosti vsled njihovih medsebojnih bojov ali pa vsled zunanjih sovražnikov. Delavstvo še ni prišlo tako daleč. Kljub temu, da so njegovi interesi enaki, bi bila danes konferenca vseh delavskih strank nemogoča, in če bi vendar prišlo do nje, bi ne bila uspešna. Ta resnica da mnogo misli idealnim ljudem. Delavstvo namreč še ni zrelo za solidarni nastop. Proletariat se šele uči o pomenu složnega dela in složnega nastopanja. Ljudje, ki vodijo kapitalistično družbo, so izobraženi, izkušeni možje. Na diplomatične zbere, v kabinete in druga važna mesta pošilja kapitalizem svoje najsposobnejše ljudi, ki jih more najti v državi. O delavstvu se ne more reči tega. Med maso je še vedno ukoreninjena nekaka mržnja do inteligentov, tudi, če so še taki prijatelji ljudstva. To je naravno, kajti skozi tisočletja je bilo ljudstvo izkoriščano od "gospode," ali kakor pravijo na Kranjskem "od škricarije." To je pustilo v masi tradicionalne mržnje do ljudi, "ki ne delajo z lopato in krampom." Masa je mnogo dostopnejša demagogom, ki jo zavajajo, kakor pa naobražencem, ki jo uče. In v tem je deloma vzrok sedanji neslogi v delavskem gibanju.

Mnogo se govori o delavski vladi, o diktaturi proletarijata. Priznati je treba, da se najdejo med delavci zelo nadarjeni, inteligentni ljudje, in da se niso povzpeli višje, je pripisati le dejstvu, da niso imeli prilike vsled sedanjih socialnih razmer razviti svoje talente. Toda kadar se govori o vladi, o sposobnostih, ki jih zahtevajo visoka odgovorna mesta, je treba iti med inteligente. Na krmilu sovjetske Rusije se nahajajo visoko naobraženi, zelo inteligentni ljudje. In v

vsaki socialistični stranki, tudi v komunističnih, so v vodstvu ljudje, ki imajo višjo naobrazbo. Žal, da med mnogimi ni bila dovolj visoka in tako so napravili mnoge napake, med njimi sedanje razkosanje delavskega gibanja.

Na kratko rečeno: delavsko gibanje je dobilo med vojno in po vojni mogočen zamah, ni pa se razvila sporedno z njim tudi inteligentnost delavstva. Preveč glav, preveč križajočih se misli, ki so kazale na razna, "edino" prava pota, so privedla proletarijat na toliko križajočih se cest, da se sedaj ne more osredotočiti za pravo in se zediniti za eno, po kateri bi korakal.

Razdiralnega dela še ni konec. V Angliji je komunistična stranka izključila Sylvio Pankhurst, znano iz bojev, ki jih je vodila v Angliji za ženske pravice. Izključena je bila, ker je preradikalna celo za komuniste. Sedaj apelira v svojem listu "Workers' Dreadnought" na vsa leva krila komunističnih strank, naj si ustanove "četrti" internacionalo. Moskovska Internacionala ji je prekonservativna, zato hoče novo, res revolucionarno internacionalo. Za seboj ima levo krilo komunistične stranke v Angliji, ki je v zvezi s komunistično delavsko stranko v Nemčiji in s komunistično delavsko stranko na Nizozemskem. Izključili so jo iz angleške komunistične stranke, ker je nasprotovala vsaki parlamentarni akciji in vsakemu udeleževanju volitev in z njo je šla mala skupina njenih pristašev. Nemška komunistična delavska stranka je tudi neizprosna nasprotnica parlamentarnih akcij in ravno, ko je dobila iz Moskve ukaz, naj se združi z nemško komunistično stranko, je rajše odstopila od tretje Internationale. Nizozemska komunistična delavska stranka je nastala pred nedavnim, ko se je komunistična stranka, broječa okoli dva tisoč članov, razcepila na dvoje. To je slika toliko naglašane discipline v komunističnem taboru! Te tri stranke, oziroma strančice, so sedaj jedro "četrti internationale." Zanimivo za nekatere, ki mislijo, da je med ekstremisti sloga doma. Resnično pa jo je ravno med njimi najmanj. Zato je med njimi cepljenje, debatiranje in boj, kapitalizem pa se za te ekstremne skupine niti ne zmeni, kajti svoje delo je v večini državah zadnjih par let že dovršil.

Revolucionarstvo Sylvie Pankhurst ni važno in pomeni le nekoliko vulkaničnega izbruha v sedanjem vznujenem svetu. Važnejši je apel tretje Internationale v Moskvi, ki poziva proletarijat vseh delavskih struj in vseh strokovnih in industrialnih unij na boj zoper reakcijo v Španiji in v Jugoslaviji, ki z vsemi sredstvi zatirata delavsko gibanje.

Prvič v svoji zgodovini se je obrnila moskovska Internacionala do delavstva vseh političnih struj in unij za edinstveno akcijo proti reakciji, ki se zna zediniti, kadar je v boju proti delavskemu ljudstvu. Tretja Internacionala se je ob tej priliki obrnila tudi do amsterdamske Internationale strokovnih unij, da se napravi dogovor za skupni boj in blokiranje Španije in Jugoslavije od strani vsega zavednega proletariata, dokler ne prenehata s teroriziranjem delavstva v svojih deželah. V eksekutivo tretje Internationale mora priti spoznanje, ako že ni, da se z napadi proti tistim socialističnim strankam, ki se ne strinjajo brezpogojno z njenimi točkami in jih odklanjajo, ne bo ustvarilo delavske solidarnosti. In dokler te solidarnosti ne bo, bo beli teror lahko rušil razdvojene delavske vrste in njihove organizacije. Kakor so znali v Moskvi spremeniti ekonomsko politiko za obnovo Rusije, ker so tako zahtevale razmere, tako jo bodo znali tudi na po-

lju obnove delavske solidarnosti. Morda ne še tako kmalo, ampak prej ali slej gotovo, ker ni druge poti. Rusija bo potrebovala sodelovanje evropskega in ameriškega delavstva, kakor ga že sedaj potrebuje. To delavstvo pa je, kar je zavednega, v ogromni večini v socialističnih strankah; v komunističnih ga je izven Rusije le majhen del, toda še ta se prepira med seboj in se razdvaja v nadaljne frakcije. Torej je treba računati s strankami, ki obstoje, ki so plod dolgoletnih izkušenj, dela in bojev. Razvoj gre naprej na podlagi svojih neizprosni zakonov in po teh zakonih se mora uravnavati tudi delavsko gibanje. Nobeni dekreti jih ne morejo spremeniti, nobeni proglašajo jih ne morejo obrniti v drugo smer. Vse, kar delavstvo potrebuje, je več razsodnosti, več treznega mišljenja. To pride, kadar bodo ljudje na vodilnih mestih znali razsojati o skupnih interesih delavstva vsaj toliko, kolikor znajo kapitalisti o svojih. Solidarnost delavstva je potrebna, kajti brez nje ne bo socializma. Solidarnost bo prišla, ko se vzburjeni duhovi pomirijo, da bodo znali presojsati položaj z jasnimi očmi in treznim razumom. In po dosedanjih eksperimentih in bridkih izkušnjah bo solidarnost večja, kot smo jo poznali kedaj poprej. Ni treba, da bi se delavstvo objemalo; še manj je potrebno, da bi bilo vse ene misli. Različna mnenja morajo biti; struje lahko delujejo v ogrodju skupne Internationale socialističnega delavstva. Razlike v mišljenju so bile in bodo in za napredek je to absolutno potrebno. Ampak uničujočega medsebojnega boja ni treba, ker škoduje delavstvu in koristi njegovim sovražnikom.

Mi smo bili prepričani, ko so se pričele cepiti delavske vrste, kakor smo prepričani danes, da bo prišlo do solidarnosti, do skupne mednarodne organizacije ogromne večine zavednega delavstva in tudi ruski proletarijat bo v tej Internacionali. Ekstremisti, kakršni so med sindikalisti ali med kakimi drugimi ultra revolucionarji, kot so na primer levičarji v komunističnih strankah, ki organizirajo "četrti" internacionalo, bodo vedno stali izven skupne organizacije. Male, fanatične organizacije so vedno preobračale svet zase in po svoje. Ampak delavstvo, tisti milijoni, ki računajo s svetom takim kot je in z razmerami kakršne so, ne morejo voditi svojih bojev po fantastičnih potih utopije.

Nihče, ki skuša razumevati svet, ki se skuša poglobiti v študiranje sedanjih razmer in razmer v prošlosti, ne bo objokaval sedanje nesloge. Prišla je, ker so jo prinesle razmere — in ljudje ustvarjajo razmere. Ustvarili so neslogo, da iz nje spoznajo vrednost solidarnosti. V vojni se spoznava vrednost miru. V medsebojnem boju se spoznava vrednost sloge. Hodeč po razdrapanih potih se človek nauči ceniti gladke ceste. In tako služi vsaka stvar svojemu namenu — in sedanje razdejanje v delavskem gibanju služi solidarnosti mednarodnega delavstva, ki bo prišla, ker mora priti. Delujte, da pride čim prej.

Neko poročilo, povzeto po preiskovanju pomanjkanja stanovanj v Zedinjenih državah, pripoveduje, da primanjkuje v tej deželi 1,200,000 domov. Še nikdar ni bilo pomanjkanje delavskih domov v Ameriki tako občutno, kakor zadnjih par let. Na tisoče in tisoče stavbinskih delavcev po vseh ameriških mestih pa ima neprostovoljne počitnice, ker bi grajenje domov v sedanjih časih ne prinašalo dovolj dobička. Vidite, dobiček je glavno, ne udobnost ljudstva. Čuden svet, ampak je tak zato, ker so ljudje taki.

Daljni vzhod. --- "Rumena nevarnost".

(Konec).

Rusija.

Mogočen faktor, ki pride v azijski politiki v poštev, je Rusija, ki pa ni zastopana na washingtonski konferenci. Rusija namreč nima take vlade, kakršno imamo mi, ali Anglija, Francija in — Japonska. Ruska vlada je barbarska, zato njeni zastopniki nimajo mesta na konferenci zastopnikov civiliziranih vlad.

Zdi se, da se nekateri državniki zavezniških dežel zavedajo napake, ki se jo dela z izločevanjem Rusije od takih konferenc. Poleg tega je Rusija še vedno velsila tudi v kapitalističnem pomenu besede. Njena armada ni majhna in če se ji v doglednem času posreči stabilizirati njeno ekonomsko življenje, bo postala tudi gospodarsko mogočna država.

Carska Rusija je bila zelo zainteresirana v Aziji, v prvi vrsti na Kitajskem. V to ji je služila kot mogočna postojanka, na katero se je opirala, Sibirija in njena pristanišča Port Arthur in Vladivostok. Sovjetska Rusija v Sibiriji sedaj nima več posebne moči, posebno ne ob obrežju Pacifika, ki je pod absolutno japonsko kontrolo. Toda v nadomestilo tega si je sovjetska vlada utrdila svoj vpliv pri kitajskih masah in med kitajsko liberalno inteligenco, s tem, da se je odrekla vsem koncesijam, ki jih je izsilila od Kitajske carska vlada in se odrekla lastninski pravici do vseh železnic in drugih naprav, ki jih je lastovala Rusija na Kitajskem. Kakor vodijo kapitalistične države na Kitajskem svojo propagando, tako jo vodi tudi sovjetska Rusija, ki pa se seveda razlikuje od kapitalistične propagande. V interesu sovjetske Rusije je, da škoduje kapitalističnim državam, kjerkoli more, kakor je v interesu slednjih delati vse mogoče ovire sovjetski Rusiji. V azijski politiki igra torej Rusija še vedno važno vlogo, in še večjo bo igrala v bodočnosti. Zapostavljati tako silo, kakor je Rusija in sklepati o rečeh, ki se je direktno tičejo, je zelo slaba taktika tudi s kapitalističnega stališča. Mi se seveda ne bomo vzrujali raditega. Toda že to, da se Rusijo izključuje od konference, ki je sklicana zato, da se delajo sporazumi in da se pride do soglasja, ki naj prinese omejitev oboroževanja, dokazuje, da ta konferenca ne bo dosegla ničesar tega, za kar je bila sklicana. Reakcionarna Rusija je zastopana na washingtonski konferenci, in to potrjuje, da je tudi ta kongres svetovne diplomacije vseskozi imperialističen in kapitalističen, kakor so bili ostali kongresi diplomacije.

"Rumena nevarnost."

Ameriško časopisje, ki vodi propagando "pripravljenosti proti sovražnikom," nikdar ne pozabi naglasiti "rumene nevarnosti." V čem obstoji "rumena nevarnost?" V tem, da so mongolci mnogo številnejši kakor pa kavkazčanje. Japonci marljivo organizirajo mongolska plemena proti "beli nevarnosti." Danes ta "bela nevarnost" prevladuje še po vsem svetu. Ako bi bila Kitajska militaristična država tako kot je Japonska, tedaj bi njena armada v resnici predstavljala "rumeno nevarnost." In če bi bila v zvezi s Kitajsko še Japonska, Indija, Tibet in druge mongolske dežele, bi kmalo nadvladale belopoltna plemena. Ampak Kitajska je kljub temu, da ima največjo armado, ogromen teritorij in 400.000.000 prebivalcev ter velika naravna bogastva, brezmočna in evropske države ter Japonska delajo z njo kar se jim poljubi. Med mongol-

skimi plemeni samimi ni sloge, kakor je ni med kavkazskimi plemeni. Korejci sovražijo Japonce; Indijci se mrze med seboj; Kitajci in Japonci si niso prijatelji; na Kitajskem divja že dalj časa civilna vojna. Rumena nevarnost torej še ne obstoji, ker mongolci še niso sposobni ustvariti tako nevarnost.

Če se v Evropi in v Ameriki, ali pa obratno na Kitajskem in Japonskem, ne uvede pravočasno socialistični družabni red, bo enkrat res prišlo do ljute borbe med mongolci in kavkazani. Nikjer ni zapisano, da mora za vse večno čase prevladovati kavkazsko pleme nad vsemi drugimi plemeni, ki so mnogo številnejši in žive v ravno tako bogatih deželah kakor belopoltno pleme.

Japonska je izrabila zadnjo svetovno vojno v svoj prid. Tudi Kitajska je od nje profitirala, ker se je otresla nemškega vpliva. Dasiravno je nemške pozicije na Kitajskem prevzela Japonska, je treba vpoštevati, da je z zadnjo vojno mongolsko pleme pridobilo na moči, četudi Kitajska ni postala jačja. Nacionalizem na Kitajskem in v Indiji se zelo hitro širi. In sovraštvo vseh je obrnjeno proti belopoltnem, naj prihajajo od kjerkoli. To je razumljivo, kajti vsi so prihajali v njihove dežele z edinim namenom, da izkoristijo rumeno pleme. Evropski in ameriški kapitalizem ne sili v Azijo raditega, da bi pomagal azijskim narodom, ampak da izkoristi njihove dežele. Odpor proti temu izkoriščanju bo postajal vedno večji, prvič, ker ga bo izpodrival domači kapitalizem in drugič, ker ga bo potiskal iz azijskih dežel razširjajoči se nacionalizem mongolskih plemen.

Anglež Shaw Desmond je svoječasnó pisal o razmerju med starim evropskim in mladim azijskim kapitalizmom:

"... Konflikti, ki se prično na tleh trgovske konkurence in boja med kapitalizmom dveh kontinentov, povzročijo tudi boj med "belo" in "rumeno" kulturo. Ako ne utrdijo Evropejci svojih postojank s tem, da uvedejo socialistični red, zmaga nedvomno Azija. Japonska in Kitajska izrabljata oslabitev Evrope v svoj prid. Prepripi med evropskimi državami se ne spravijo prav kmalo; v vsaki deželi posebej pa se bodo vedno bolj razvijali silni boji med delom in kapitalom. Od azijskih kapitalistov ni pričakovati, da ne bodo izrabili kritičnega položaja Evrope v svojo korist. Azijski kapitalizem posega po otokih Južnega morja, utrjuje se v Indiji, izteza roko po afriškem obrežju; glavna opora njegove moči pa ostane Azija. "Azija Azijatom!" je geslo vzcvetajočega azijskega kapitalizma, ki zahteva nerazdeljeno gospodarstvo nad 400 milijoni Kitajcev, 60 milijoni Japoncev in nad 300 milijoni indijskega prebivalstva.

Azija proti Evropi.

"V boju med evropskim in azijskim kapitalizmom ne le za gospodarstvo v Aziji, temveč tudi na svetovnem trgu, ima azijski kapitalizem vse upanje, da zmaga. Koncentracija kapitala se vrši na Kitajskem in Japonskem z vrtoglavo brzino. Delavske plače v Aziji, zlasti na Kitajskem, so neverjetno nizke. Poprečna mezda industrijskega delavca znaša približno deset centov na dan; otrokom dajejo pa poldrug cent. V veliki tovarni za stroje v Šangaju zasluži kvalificiran delavec po 20 centov na dan. Kapitalizem je zadnja leta zlasti na

Kitajskem močno napredoval. Kitajska trgovina se je vkoreninila v Južnem morju, v Indiji, v Singapuru. Če je izpodrival angleškega trgovca na svetovnem trgu bolje organizirani nemški trgovec, premaga tega v konkurenci zopet kitajski trgovec.

„Čim hitreje pa se vrši kapitalistični razvoj azijskih držav, tem neizogibnejši je njih prehod v agresivno imperialistično politiko, tem neizogibnejši bo boj Evrope in Azije za kolonije, za gospodstvo na svetovnem trgu. Če začasno ločijo konflikti Japonsko in Kitajsko, je vendar zveza teh dveh držav prirodno in zgodovinsko veliko bolj utemeljena, kakor prehodna zveza Japonske z Evropo. S tem, da so evropske velesile v kritičnem trenutku pozvale Japonsko na pomoč, so priznale njeno veljavo v koncertu držav, in Japonska ne pozabi na to dejstvo. Glas Japonske že močno odmeva v diplomatičnih zborih in energično diktira svojo voljo. Japonska je imela že doslej velike koristi od evropske vojne. Ne bo pa zadovoljna s tem. Cilj njenih trdovratnih želja je Avstralija. Pa tudi po stepah Sibirijske se ozira z veliko poželjivostjo.

„Boj med belim in rumenim kapitalizmom, ki je sprejel za sedaj obliko „mirnega boja“ za trge, porodi neizogibno tudi oborožen spopad starega evropskega z mladim azijskim kapitalizmom. Tudi na vojaškem bojišču ima Azija vse prednosti na svoji strani. Kitajsko samo spravi ne le 30 milijonov vojske skupaj, ampak jo bo tudi brez posebnega truda lahko hranila. Poleg Kitajske pa ne stoji le „rumeno“ Japonsko, ampak tudi „rjava“ Indija. Ob prvem resnem vojaškem spopadu med belim in rumenim kapitalizmom ne ostane Indija prekrižanih rok ob strani. Indijske simpatije nikakor ne veljajo Evropi, ki je prinašala le nasilstva in izkoriščanje, uničevanje in lakoto.

„Petdeset let ne bo trajalo, da se skruši angleško gospodstvo v Indiji. Ali nacionalna in politična samozavest ne raste le v Indiji. Tudi po Kitajskem in Japonskem se širi. Azija se utrjuje gospodarsko in politično, v svoji notranjosti pa nosi kakor kapitalistična Evropa tudi kal nadaljnega zgodovinskega napredka, razredni boj in delavsko vprašanje. Že sedaj se opažajo poleg vzcvetajočega kapitalizma prvi začetki socialističnega gibanja v Aziji.

„V teh nastavkih je rešitev Evrope, rešitev kopice ljudi belega plemena, ki se vpricho bližajoče se silne nevarnosti tako brezskrbno med sabo uničujejo. Ako noče biti Evropa zadušena, poteptana, pomandrana od mlajšega, močnejšega, bolj za življenje sposobnega kapitalizma, ima le en izhod — pot v socializem. Le socialistični red more podati Evropi prednosti v neenakem boju. Le uresničenje mednarodne ideje potom proletariata more odvesti boj nacionalnih kapitalizmov v dolgo strugo.

„Pred delavsko Internacionalo vstajata torej dve nalogi: Čim prejšnja osvojitve socialističnega reda v Evropi, in obsežno mednarodno delo na polju strokovne in politične organizacije proletarcev vsega sveta brez razlike narodnosti in plemena. Le mednarodna organizacija, ki združi proletarce vseh barv in vsega sveta, more utrditi moč delavskega razreda v vseh deželah, oslabiti gospodstvo evropskega in azijskega kapitala, in rešiti „belo“ kulturo Evrope pogina. Vpricho nove zgodovinske nevarnosti, ki je vse strašnejša od sedanje, z imperialistično vojno povzročene nevarnosti, se morajo socialisti naučiti, da premagajo ne le vse nacionalne, ampak tudi vse plemenske plotove.”

Borba med Zedinjenimi državami in Japonsko za suvereno prevlado na Pacifiku.

Od časa, ko je Shaw Desmond govoril in pisal o nevarnosti „rumenega“ kapitalizma za Evropo, se je že marsikaj spremenilo. Evropa je tako oslabiljena, da razun Anglije ne more nobena druga država podvzema ti kake večje imperialistične politike na daljnem vzhodu. Rusija se je otresla carizma in s tem imperialistične politike. Ruska revolucija je znatno povečala moč japonskega imperializma, kajti sedanjo Rusijo je Japonska takorekoč popolnoma potisnila od Pacifika. Ruska nevarnost je za Japonsko sedaj odstranjena, vsaj za nedogledno dobo. Nemčija, kot militaristična sila, je izginila s pozorišča. Toda med vojno in po vojni se je Amerika povzpela med velesile prvega reda. Zedinjene države so danes najmočnejša kapitalistična sila na svetu. Njeno bogastvo ji omogoča jačanje marinizma, ki mu Anglija in Japonska le s težavo tekmuje ta. Anglija ga komaj še za nekaj nadkriljuje, medtem, ko je Japonska gospodarsko preslaba, da bi ga mogla dohiti. Toda Japonska ima prednost v tem, da je Sibirija in Kitajsko pred njenimi vratmi, medtem, ko je od obrežja Zedinjenih držav do japonskih otokov in do Kitajske zelo dolga pot. In če pride do vojne, bo morali iti Amerika v Azijo, k japonskim in kitajskim bregovom in vojna na tako distanco bo za Ameriko zelo težavna reč.

Resničen boj se sedaj ne vrši več med japonskim in evropskim kapitalizmom, ampak med ameriškim in japonskim kapitalizmom. Amerika hoče odprta vrata na Kitajsko. Amerika skuša izpodriniti japonski kapitalizem iz azijskih trgov. Japonska tekmuje kolikor največ in kuje načrte za iztrebljenje vsega vpliva in interesov, ki jih imajo države belopoltnih ljudi v Aziji. Sama ne zmore tega, ne vsega naenkrat. Toda osvobodila se je že Nemčije, osvobodila se je caristične Rusije, ker je ni več, z Anglijo skuša živeti v sporazumu, pri tem pa organizira sile Azijatov in utrjuje svoj marinizem in militarizem. In glavnega sovražnika vidi v Zedinjenih državah.

Razumljivo je, da hoče Japonska Azijo zase in za druga azijska plemena, v prvi vrsti zase. Kakor imajo Zedinjene države svojo „Monroe Doctrine“ za ameriški kontinent, tako bi jo rada uveljavila Japonska za azijski kontinent. Toda sedaj še ni dovolj jaka. Tega se zaveda, pa marljivo skrbi, da se militaristično povzpne tako daleč, da bo lahko odločilna sila pri določanju usode azijskim teritorijem.

V kapitalističnem sistemu so vojne neizogibne. Nobeni pacifisti v ameriškem senatu in drugje, nobeni idealisti na Japonskem, kot je Mme. Kaj Yajima, ki je prinesla v Washington 10.500 podpisov japonskih žen, ki apelirajo na konferenco, naj deluje za svetovni mir, ne bo odpravilo vojen. Vojne v kapitalističnem svetu se dogajajo, ne zato, ker so morda predsedniki, kralji, ministri itd., kaki krvoločni ljudje, ampak vsled ekonomskih vzrokov. Odpraviti je torej treba te vzroke, tega pa tudi washingtonska konferenca ne namerava. Če bi imela le malo tega namena, bi povabila nanjo tudi zastopnike sovjetske Rusije. Zamanj so vsaki apeli dobrih ljudi na konferenco, naj napravi med prizadetimi državami sporazum, ki bo preprečil vojno in omogočil razoborožitev. Začasen sporazum je med njimi mogoč; možno je, da se dogovore celo tako daleč, da bodo omejile oboroževanje. Ampak vse to bo le začasno. Konkurenca, kapitalistična ekspanzija, ne pozna nobenih trajnih dogovorov in nobenih meja.

Ker ni bila za človeštvo ena katastrofa dovolj, ki je skoro popolnoma vpropastila staro Evropo, bodo prišle druge; in morda ho že prva, ki pride, še groznejša od zadnje.

Kapitalistične vojne bodo odpravljene, kadar bo odpravljen kapitalistični družabni red in se ga nadomesti s socializmom. Socialistična družba je edino zdravilo za odpravo vojen. Ker pa ljudstvo še ni pripravljeno in sposobno sprejeti socializem, bo moralo trpeti nove vojne in nova razdejanja. Militarizem v Zedinjenih državah in na Japonskem ima še ogromno zaslobo med ljudstvom. K temu je pripomogla "patriotična" vzgoja. Vsaka, tudi najmanjša prilika se izrablja za patriotično propagando in kaj pomeni patriotična propaganda v kapitalističnih državah, je vsakemu socialistu jasno. V šolah se pričinja in se potem nadaljuje skozi vse življenje človeka. "Vse dežele so slabše od te, vse so manj civilizirane ali pa napol barbarske, vse so revnejše, nikjer ni večje demokracije, nikjer ne živi ljudstvo tako udobno kakor tukaj, nobena dežela ni pravičnejša od naše, nobene ne mislimo napasti, toda če bo katera napadla nas, bo občutila naše mogočne udarce, kajti mi smo nepremagljivi." Ljudstvo se seveda ne pogloblja v ekonomske spore. Ono ne razume in ne pozna vzrokov, ki povzročajo vojne, kajti če bi jih razumelo, bi ne bilo več vojen. Zato je treba učiti ljudi, kje so vzroki za vojne

nevarnosti. Masa ljudstva na Japonskem misli, da obstoji vsa vojna nevarnost v Zedinjenih državah, ki se pripravljajo na poplavljenje Japonske in vse Azije. V Zedinjenih državah pa vidi masa vso nevarnost za vojno na Japonskem, kajti od tam in edino od tam grozi "rumena nevarnost," ki poželjivo gleda po našem pacifičnem obrežju in po ameriških zapadnih deželah.

Ljudje so taki propagandi pristopnejši, kakor pa socialističnim naukom. Navadni ljudje se ne morejo kar tako poglobiti v študije ekonomskih vprašanj. To jih tudi ne zanima.

Kapitalistični razvoj tira družbo v socializem brez obzira na indiferentnost mase. In lahko se zgodi, da bodo ekonomske razmere vsled viška kapitalističnega razvoja preje dozorele za socializem, kakor pa ljudstvo, ki se silno počasi uči.

Edina rešitev za človeštvo je socializem. Socialistična Azija, socialistična Evropa in socialistična Amerika bo šele garancija za svetovni mir, za mirne odnose med plemeni in narodi. Proletariat vseh dežel ima v rokah ključ do svetovnega miru. Kadar ga bo znal rabiti, kadar bo dovolj močan, bo odvedel človeštvo iz kapitalizma, ki povzroča vojne in druge socialne bolezni, v socializem, ki pomeni družbo pravičnosti za vse narode vseh plemen.

Pomožna izobraževalna akcija Jugoslovanske Socialistične Zveze.

(Tajništvo J. S. Z.)

Eksekutiva Jugoslovanske socialistične zveze je sprejela pred kratkem načrt za organiziranje pomožne izobraževalne akcije J. S. Z. — akcije, katere namen je organično zblížati simpatičarje socialistične misli in dela ter jim dati priliko pasivne in pozneje aktivne kooperacije in soodgovornosti do nalog, ki jih imata J. S. Z. in njeno glasilo "Proletarec."

Razumljivo je, da imajo z načrtom opraviti finančne razmere pri "Proletarcu" in pri J. S. Z., ki niso bile nikdar sijajne, a so danes take, da jih more popraviti le akcija, ki je zamišljena v načrtu.

Kdo se ne bo spominjal raznovrstnih apelov J. S. Z. in "Proletarca," ki so jih čitali tajniki podpornih društev na sejah. Da, mnogo jih je bilo, največkrat radi ene ali druge podpore. In naši delavci v podpornih društvih so dajali brez ugovorov in radevolje, kakor dajejo radevolje, kadar pridejo na društvene seje apeli za pomoč v nesreči, ki zadene posameznika, družino, mesto ali narod. Dajali so in dajali bodo, ker vedo, da človek ne more uteči nesreči, ki je izven absolutne človeške kontrole. V najboljšem slučaju se more nesrečo ublažiti s kolektivno pomočjo. Tako se blaže nesreče danes po vsem svetu — in tako so se blažile tudi zadeve Jugoslovanske socialistične zveze in zadeve "Proletarca." In vendar so bile zadeve J. S. Z. in zadeve "Proletarca" drugačne od zadev, ki spadajo pod vrsto elementarnih nesreč in uimov, ki se jih ne more odkriti vedno v naprej, da se uteče katastrofi.

Toda po kakšni pravici naj uvrščamo zadeve apelov J. S. Z. in "Proletarca" k nesrečam, ki so izven človeške kontrole? In vendar, "nesreča" je bila —

nesreča zato, ker nismo imeli organizirane pomožne akcije, potom katere bi slovensko delavstvo podpiralo svojo izobraževalno organizacijo in njeno glasilo na gospodarsko organizirani podlagi, in ne na podlagi slučajne dobrotelosti in miloščine.

Razredni boj in politična izobrazba delavstva, ki sta nerazdružljiva kakor meso in kri, kakor telo in duh, naj bi bila odvisna od miloščine in zapisana v besednjaku elementarnih nesreč? — Nikdar! — boste rekli. In vendar je bilo tako, ker nismo ločili usode od načrtov. Za tisto hrano, ki je dajala spoznanje delavskih interesov in življenja, smo morali prosjačiti sami pred seboj in smo tako ponižali vsi brez izjeme svoje najsvetejše čute razrednega boja na nivo beračev . . . Tako je bilo. Upajmo, da bo v bodoče drugače. Zadeve, ki spadajo v razredni boj, moramo potegniti ven iz atmosfere beraštva in ponižanja in jih postaviti na tako trden gospodarski temelj, da ga ne bo vstanju omajati nobena sovražna sila; ločiti jih moramo tako od elementarnih nesreč in uimov, da bodo stale vedno pred našimi očmi kot gora med griči in holmci, kot permanentne, trajne naloge, ki izvirajo iz globoke zavesti in prepričanja, da so vse doprinešene žrtve le naša dolžnost napram pravični stvari, ki je zapopadena v ciljih tega boja in izobrazbi.

To možnost daje sedaj načrt, ki ga je sprejela eksekutiva J. S. Z. in je bil razposlan vsem naprednim slovenskim podpornim društvom, da ga sprejmejo in postanejo člani te pomožne akcije.

Apel, upravljen članom naprednih podpornih društev, se glasi:

Sedanja doba kapitalistične rekonstrukcije, ki se vrši v znamenju velikanskega brezdolja na eni strani in naloge, ki čakajo delavski razred, čim se prične zopet z delom, na drugi strani, sili eksekutivo Jugoslovanske socialistične zveze, da se obrača do vas v sledeči važni zadevi:

Kakor vse druge družabne ustanove, tako je zadala svetovna vojna s svojim povojnim kaosom hud gospodarski in moralni udarec tudi socialističnemu gibanju. Naravno je, da je ta udarec zadal tudi Jugoslovansko socialistično zvezo.

V teku vojne so prišle na površje razne mimoidee družabne zadeve, ki jih socialistom ni bilo mogoče prezreti, če se niso hoteli izpostavljati intrigam in hinavščini raznih faktorjev, ki so komaj čakali, da povedo svetu, kako socialisti ovirajo ne le stopnjevanje družabnega napredka, ki je lastno historičnemu razvoju vsakega posameznega naroda, temveč tudi korake, ki vodijo razvojno v socialistično družbo samo. Te nujnosti, ki izvirajo iz zgodovinskih potreb in pa teoretična naziranja o končnem cilju socializma — vstevši sporadični pojav ruske revolucije, ki je dajala revolucionarnim impulsom skrajno ekstremne oblike — so rodile v socialističnih vrstah po vsem svetu kaos in nesporazum, tako da je bila vsaka agitacija v prilog eni ali drugi socialistični frakciji neuspešna.

Kot posledica duševne vzruženosti in vsakovrstnih vtisov, ki so prihajali iz povojnih razmer od strani raznih faktorjev, propadle Wilsonove točke za sklepanje miru itd., je nastala med delavstvom doba splošne nediscipline, nezaupanja in tipanja naokrog, vsaka struja naglašujoča svojo korektnost glede na teorije z ozirom na dozdevne nove bojevne metode.

Razumljivo je, da je vsled tega trpelo in še trpi vse delavsko politično in gospodarsko gibanje, med tem ko dobiva — zlasti v Ameriki — kapitalistična reakcija vse večji in večji zamah.

Toda kakor je situacija danes še megljena, je opaziti v daljavi vendar prve žarke iztreznitve in spoznanja, da delavstvo na ta način ne more priti do svojega cilja, temveč da mora nastopati za stvari, ki so delavskim interesom splošne in ki jih mora prej ali slej spoznati za take, skupno. Delavstvo vseh narodov bo moralo spoznati, da ako se hoče otresti konečno kapitalističnega suženjstva, zanj ni druge poti, kakor da se organizira politično in gospodarsko in izvrši tisto nalogo, ki mu je odmerjena: da odpravi privatno lastništvo vseh produktivnih in razdelivnih sredstev in ga nadomesti s splošnim lastništvom; da uspostavi sistem, kjer ne bo mesta za mednarodne intrige in vojne, kjer ne bo mesta za brezdelje, pomanjkanje in bede, ne neznanja in bolezni, ki izhajajo vsled pomanjkanja hrane ali vsled v zatohlih beznicah živečih proletareev, kjer bo dela in kruha za vse, ki bodo sposobni in bodo hoteli delati in kjer bo izobrazba in umetnost pristopna vsem, ki jim je dala priroda dar za to.

To bo prišlo, ker mora priti. Toda do tega cilja se mora delavstvo pripravljati na vsi črti, to je, počati se mora z zadevami, ki so zanj važne iz dneva v dan in brez katerih mora ostati končni cilj le želja. Te naloge niso majhne. In vse te naloge se tičejo nas vseh, ki smo delavci in vsled tega izpostavljeni kapitalističnemu izkoriščanju.

Jugoslovansko delavstvo v Ameriki opravlja agitacijo za izvedbo teh nalog potom Jugoslovanske socialistične zveze, ki je v teku svojega obstanka mnogo storila, kar se tiče politične izobrazbe in agitacije; še več pa bi bila storila, da ji niso bile radi finančnih sredstev vezane večkrat roke. Ti finančni nedostatki, ki zavzemajo zadnje čase vse večji obseg, imajo svoje vzroke v posebnih razmerah, ki vladajo med nami.

Oglejmo si jih na kratko.

Pred vojno še, je S. N. P. J. sprejela na milvaški konvenciji resolucijo, ki je nalagala uredništvu njenega glasila, da navaja svoje čitatelje k razredni zavezanosti — to je, da piše list v socialističnem duhu. To je glasilo sicer vršilo, ali med tem ko so se simpatičarji množili in med tem ko so bili radi konkurence, da ne izgube čitateljev in naročnikov prisiljeni pisati o socializmu tudi nekateri drugi slovenski listi, ki so preje vedno grdili in napadali socializem in socialiste, ob času volitev pa oglašali kapitalistične kandidate, Jugoslovanska socialistična zveza s tem ne le da ni pridobila aktivnih članov in tiste finančne podpore, ki je za vzdrževanje agitacije potrebna, temveč je trpel gmotno tudi list "Proletarec," njeno glasilo, ker je vsak smatral, da je že storil svojo socialistično dolžnost, če čita v socialističnem duhu pisan list, in da se mu vsled tega ni treba organizirati.

Na ta način je obstajalo — in v veliki meri še danes obstaja v slovenski ameriški javnosti nekakšno socialistično ponašanje, ki se pase ob konkurenci raznih slovenskih listov, da obdrže svoje naročnike in vzdržujejo svoja podjetja, med tem ko tista sila, ki povzroča, da se socialistična misel med ameriški delavci sploh vpoštevata, radi pomanjkanja gmotnih sredstev ne more vršiti svojih nalog, tako, kakor bi bilo treba.

Iz finančnega poročila, ki ga je podal tajnik J. S. Z. eksekutivi Socialistične stranke meseca junija 1921, je razvidno, da je imela J. S. Z. od 1. julija 1920 do 30. maja 1921 \$6,071.12 dohodkov, \$5,897.60 pa izdatkov. Račun izkazuje torej \$173.60 prebitka. Toda če pomislimo, da je slovenska sekcija založila za te izdatke \$2,094.97 iz svoje blagajne, tedaj vidimo, da je bilo dne 30. maja 1921 namesto \$173.60 prebitka, \$1,921.45 primanjkljaja. Ta primanjkljaj znaša nad \$2000.00.

Kaj pa "Proletarec"?

Iz računa, ki ga podaja upravništvo "Proletarec" je razvidno, da je bilo od 1. septembra 1920 pa do 31. avgusta 1921 \$10,106.21 dohodkov, \$11,317.82 pa izdatkov. Primanjkljaj torej \$1,211.61. Pomisliti je pa treba, da je dobil "Proletarec" na en ali drug način v podporo okrog \$4,000.00.

Vseh teh \$4,000.00 je treba torej šteti kot aktualni primanjkljaj, ker naši delavci niso podpirali svojega glasila tako, kakor bi bilo treba, da se pokrijejo stroški. Danes ima list v tiskarni dolg, ki znaša nad \$2,000.00.

Iz teh dveh finančnih poročil je razvidno, da tako ne more iti naprej, zlasti ne, ako hočemo, da se izvršujejo naše naloge, kadar se odpre zopet delo, s podvojeno silo. Treba je misliti na tiskanje brošur, na organiziranje govorniških turnej itd. itd. To nam narekujejo naše naloge in bližnja bodočnost; računski pravijo seveda drugače. Računi pravijo, da nam na ta način absolutno ni mogoče naprej, ampak da moramo likvidirati, to se pravi najpreje poravnati primanjkljaje, potem šele govoriti o bodočih načrtih in nalogah.

Toda kako naj poravnamo primanjkljaje? Mecenov, ki bi dajali stotake in tisočake za primanjkljaje, ki nastajajo pri upravljanju socialističnih podjetij, slovenski delavci nimamo. Tu je ena pot — edina pot, ki nas lahko reši trajno finančnih zadreg in vspostavi J. S. Z. in njeno glasilo "Proletarec" na sigurno finančno stališče, in ta pot je, da se člani odnosno društva naprednih slov. podpornih organizacij zavežejo prispevati v blagajno J. S. Z. gotovo svoto za mesec. To store člani lahko na način, da sprejmejo prostovoljno eno od tu navedenih propozicij:

I. Da se zaveže vsak član društva prispevati prostovoljno v blagajno J. S. Z. po 3c na mesec; ali

II. da se društvo zaveže prispevati prostovoljno v blagajno J. S. Z. vsak mesec po \$1.00.

V smislu teh dveh predlogov apelira eksekutiva Jugoslovanske socialistične zveze na vsakega člana vašega društva, da glasuje za en ali drug predlog in s tem prizna najnost finančne podpore za izvrševanje socialistične agitacije med našimi delavci v Ameriki.

Navedene propozicije niso nobeno sredstvo, da se člani slovenskih podpornih društev s svojimi prispevki odkrivajo dela ali organizaciji Jugoslovanske socialistične zveze; nikakor ne! Ravno narobe: člani naprednih podpornih društev s tem le priznajo najnost ožje kooperacije z Jugoslovansko socialistično zvezo!

Kaj se pozna pri posamzeniku če da v izobraževalne namene 3c na mesec? Skoraj nič, med tem ko se pri upravi socialističnih podjetij konecem meseca pozna zelo mnogo.

V Ameriki je danes nad 700 društev, ki se štejejo za napredne in svobodomiselnne. Če sprejme vsako društvo gor navedeno propozicijo, da prispeva vsak mesec vsaj po \$1.00 v blagajno J. S. Z., bi to pomenilo konecem meseca \$700.00. S to svoto se da že nekaj začeti, med tem ko bi bile žrtve za posameznika vsak mesec neznatne.

Člani društev ki sprejmejo eno ali drugo propozicijo, postanejo člani "POMOŽNE IZOBRAŽEVALNE AKCIJE JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE" in pridejo v poseben imenik, ki se bo od časa do časa objavljval v "Proletarcu". Razume se, da dobe taka društva po možnosti tudi govornike.

Vsa prijavljena društva, odnosno njih člani, bi imeli to prednost, da lahko vsak čas predlože, kar se političnega dela in agitacije J. S. Z., kakor tudi uprave "Proletarca" tiče, svoje sugestije. Poleg tega bi dobivala zapisnike sej eksekutive J. S. Z. in upravnega odbora "Proletarca". To bi bili prvi koraki do aktivnega dela, ki mora prej ali slej naslediti.

Naloga ki jih imata vršiti J. S. Z. in njeno glasilo "Proletarec" postajajo tako velike in finančna bremena tako neznosna, da nam ne preostaja drugo kot to, kar smo tukaj navedli. Če vam je kaj za socialistično gibanje med našimi delavci v Ameriki, tedaj boste brez obotavljanja sprejeli eno ali drugo propozicijo.

Pričakujoč, da se vsak član vašega društva popolnoma zaveda koraka, ki ga je podvzela eksekutiva J. S. Z. z namenom, da obdrži politično organizacijo jugoslovanskega proletariata v Ameriki na površju, vas pozdravlja za politično izobrazbo delavskega razreda

EKSEKUTIVA JUGOSLOVANSKE SOCIATLISTIČNE ZVEZE

Frank Petrich, gl. tajnik.

Chicago, Ill., meseca novembra 1921.

To je apel in načrt za organiziranje pomožne izobraževalne akcije J. S. Z. Od članstva slovenskih naprednih podpornih društev pa zavisi, če ga sprejmejo ali ne, če priznajo potrebo financiranja izobraževalne politične akcije, kakor jo predlaga eksekutiva J. S. Z.

Pri sprejemanju predloga št. 2 se družtvam ni treba držati izključno svote, ki je tam navedena. Večja društva dajo, če sprejmejo ta predlog lahko nekaj več kot dolar; toda dolar naj bi bil minimalna svota za vsako društvo, ki se more odzvati apelu.

Bodočih par mesecev mora pokazati, v koliki meri se slovensko delavstvo v Ameriki resnično zaveda listega dela, ki pade nanj kot del socialističnega gibanja v Ameriki po vojni.

Regeneracija in reorganizacija socialističnega gibanja med slovenskimi delavci v Ameriki je sedaj v vaših rokah.

SEMINTJA.

"America's Making". — Hughesova strategija. — Kato, Jažima in japonski poročevalci. — Za politične jetnike. — Napačna pot. — Razkošje in glad. — Karlova plača. — "Indija Indijcem!"

Enaintrideset narodnosti, živečih v Zedinjenih državah, se je udeležilo razstave v New Yorku, kateri so dali ime "America's Making". Pokazala je, da je zgradilo bogastvo Amerike milijone človeških mravelj, ki so prišle v to deželo iz vseh krajev sveta. Današnja Amerika je produkt dela inozemcev, na katere sedaj pljuva mlada ameriška generacija, domišljajoč si, a so inozemci tukaj zato, da ji odjedajo kruh in svoje prihranke pošiljajo v tuje dežele. Med drugimi bi jim jeklarski trust lahko povedal, da je današnja veličina industrialne Amerike zgrajena na truplih inozemcev. Tisoče življenj je bilo žrtvovanih pri delu ustvarjanja. In ako bi gospoda, ki vlada sedanjo družbo, vpoštevata pomen dela in tistih, ki ga izvršujejo, bi poiskala na pokopališčih v bližini jeklarskih plavžev, ali premogovnikov, ali v železnih rudnikih po Minnesoti, po bakrenih v Michiganu, Montani, Arizoni, in drugje, truplo neznanega junaka, ki je dal svoje življenje pri delu USTVARJANJA, in bi ga pokopali s častmi, kakor pokopavajo junake, ki rušijo tisto, kar ustvarja delo. Danes se delo še ne slavi. Nihče se ne zmeni za stotisoče, ki so bili ubiti pri delu. To je zato, ker se tisti, ki delajo, ne zavedajo svoje važnosti, pa mislijo, da so hlapci, ki morajo biti lojalni svojim gospodarjem. In zato se z delavci postopa kot s hlapci.

V Washingtonu so z veliko bombastiko spustili v svet na javni seji diplomacije Hughesovo sugestijo za zmanjšanje vojnih mornaric. To je bila njihova strategija. Kapitalistično časopisje je zakričalo o reformiranju diplomacije, o odkritem nastopu ameriškega državnega tajnika in novi dobi, ki prinaša prijateljstvo med narode. Ko so se nekateri dobri ljudje od prvega navdušenja streznili, so spoznali, da je vse, kar prinese Hughesov načrt; če bo sprejet, le znižanje za nekaj milijard izdatkov za vojne flotile. Vojna nevarnost ostane. Senator Borah želi, da se odpravijo vsa vojna brodovja. McAdoo priporoča isto. Henry Ford obljublja, da je pripravljen pokupiti vojne ladije kot staro železo, ki ga bo porabil v svojih tovarnah. Hearstovo časopisje pa nadaljuje s silovito propagando za največjo vojno mornarico, za utrdbe in ameriških otokih na Pacifiku in za gradnjo tisočerih aeroplanov. Konferenca za omejitev oboroževanja pa je medtem pričela zborovati za zaprtimi vratmi. Gre se za kožo Kitajcev, za njihova in sibiriska bogastva in za druge reči, ki po nazorih diplomacije niso za ljudstvo.

Demagogija Hearstovega časopisja ima še največ pristašev. Ameriško "ljudstvo" hoče biti mogočno, posedovati hoče največjo vojno mornarico, kajpada

samo za obrambo. Ljudje namreč ne razumejo, da so kitajski trgi in kitajska ter sibirski bogastva v Aziji, ne pa ob pacifičnem obrežju v Zedinjenih državah.

Duševni vodja Hearstove propagande za največjo mornarico je "najboljše plačani urednik na svetu" Arthur Brisbane, ki ima to posebnost, da v svojih propagandističnih spisih napiše včasih tudi zrno resnice. V enem svojih poročil o konferenci je napisal tudi tole:

"V ozadju, zadaj za veliko mizo — komaj da vidite njegov obraz med desno ramo senatorja Lodge in levim ušesom senatorja Underwooda — sedi Samuel Gompers. On reprezentira delavstvo in sedi daleč zadaj."

"O vojni se razpravlja. Kadar pride do vojne, se to delavstvo preseli iz ozadja na fronto. Državniki, veliki možje na tem svetu, se umaknejo v ozadje."

"Raditega imamo toliko vojen. Če bi delavci ostali zadaj in porinili državnike na vojno fronto, ne bi vzelo toliko stoletij za odpravo vojen . . ."

Madama Kaj Jažima, stara devetdeset let, je ob pričetku konference za omejitve oboroževanja izročila predsedniku Hardingu peticijo s podpisi 10,500 japonskih žen, v kateri apelirajo na konferenco, naj zaseda svetovni mir. Ko je Hughes podal svoj načrt za zmanjšanje bojnih mornaric, so ga japonski delegatje sprejeli na znanje z rezervacijami. Nekaterim japonskim časnikarjem se to ni dopadlo, kajti načrt jim je ugajal, pa so želeli, da bi ga japonska delegacija odkritosrčno sprejela in s tem pokazala, da ji je res za razorožitev in za svetovni mir. Admiral Kato, član japonske delegacije, jih je pozval k sebi in jim pojasnil, da je to stvar vlade, kajti vlada ve, kaj je za Japonsko dobro in kaj ni. Japonski poročevalci v Washingtonu so utihnili. Madama Kaj Jažima se lahko vrne v mikadovo cesarstvo in pove japonskim ženam, da peticije niso dovolj, če se hoče doseči svetovni mir.

Evropski in azijski diplomati, zborujoči v Washingtonu, so izvedeli, da imamo tudi v Zedinjenih državah politične jetnike, ki pa so še vedno v zaporu. Bivši vojaki, ki niso okuženi s sto procentnim patriotizmom Ameriške legije, in svobodoljubne ženske, so priredili pred palačo, v kateri zboruje diplomacija držav, ki so bile v zadnji vojni za demokracijo zmagovite, demonstracije. Napisi, ki so jih nosili demonstranti, so pojasnjevali, da je Anglija izpustila politične jetnike kmalo po premirju, Italija v decembru 1918 in Francija v Marcu 1920. Nemčija in Turčija so storile isto, ravno tako druge države razun ameriške republike, ki se proglašajo za najdemokracijejšo deželo na svetu. 145 ljudi se nahajajo v ameriških ječah, ker so na glas povedali svoje mnenje o vojni. Na tisoče poznanih kriminalcev pa je na prostem in se gibljejo v družbi kot prominentni državljani. Par dni po teh demonstracijah so poročali, da bo Debs v kratkem pomiloščen. Splošne amnestije za politične jetnike pa še ne bo. V konstituciji je sicer zapisano, da je v tej deželi svoboda govora, tiska in zborovanja garantirana, ampak kdo bi se oziral na take točke v konstituciji.

United Mine Workers v Kansasu je izključila Alexandra Howata, ki je bil skozi dvajset let aktiven v unijskem gibanju premogarjev. Edino eksekutiva ga lahko sprejme nazaj v unijo, ali pa splošno članstvo, oziroma konvencija. Če je poročilo o izključitvi resnično, bo Howat ostal najbrž zunaj premogarske uni-

je, kajti Lewisova eksekutiva ga gotovo ne bo sprejela nazaj. Izgleda, da je United Mine Workers pričela korakati po potih Western Federation of Miners, ki je bila nekdanj mogočna, napredna organizacija, danes pa živi v Denverju le še ostanek nekdanj te mnogo obetajoče organizacije.

Še nikdar ni bilo ameriško unijsko gibanje tako brezmočno kakor je danes. Kapitalisti naravnost narakujejo svoje pogoje unijam, in te jih sprejemajo, in ako jih ne, ter se podajo v bitko, jo izgube. Nekaj bi bilo dobro nekje reformirati. Unije bodo morale iti malo dalj, kakor pa samo zahtevati par centov na dan večje plače in krajše delovne ure. Priznati bodo morale razredni boj in sprejeti socialistični program za svoj končni cilj. Če to store, bo prišlo v unijsko gibanje novo življenje. Ako ne, bodo hirale, na razvalinah pa se bo pojavilo, novo, napredno, socialistično unijsko gibanje.

Delavstvo, ki se v kinematografih tako rado navdušuje, kadar se kažejo vojaške in mornarične slike, bi lahko poiskalo v kapitalističnih listih skrite novice, do so v premogovne okraje v Coloradi zopet poslani vojaki proti premogarjem. Predrznili so se iti na štrajk, ker jim je družba znižala plačo za 30 proc. Vojaštvo je danes vedno v službi posedujočih, da jim varuje lastnino in da porazi delavce, kadar se upirajo družbam.

V krojaških delavnicah za ženske obleke v New Yorku je izbruhnila stavka. Do 60,000 delavcev in delavk je zapustilo delo, ker so družbe upeljale nazaj akordno delo. To pomeni, da bo glavna pridobitev krojaškega delavstva izgubljena. Akordno delo pomnoži produkcijo. Delavci, ki so plačani od kosa, napeenjajo svoje sile, da več producirajo in s tem zaslužijo par centov več, kompanijam pa napravijo še več profita. Krojaško delavstvo se boji, da bodo družbe v sedanjih industrialni depresiji skušale vpeljati med krojaško delavstvo stare delovne in življenske razmere, kakršne so bile pred leti. Boj v teh časih za delavstvo ni lahak, in kompanije so si ga izbrale za svoje ofenzive.

Medtem, ko se krojaško delavstvo bori za obvarovanje malih pridobitev iz prejšnjih bojev, trošijo dame iz visoke denarne družbe milijone dolarjev za oblačila, da se kažejo v njih v gledališčih in na banketih. Pri njih svila, diamanti in drugo dragoceno kamenje, pri šiviljah pa glad. Na "banket zmage" dne 10. novembra v Londonu je prišla Mrs. Smith Wilkinson v obleki, vredni pet milijonov dolarjev. V nji je všitih 75,000 diamentov in drugih dragih kamnov. In v Londonu je do pol milijona ljudi, ki stradajo. Ob otvoritvi letošnje sezone oikaške opere so bogate dame napolnile lože, ne zato, da poslušajo petje, ampak zato, da pokažejo svoja dragocena oblačila. Te dame niso krive, da je na eni strani glad in na drugi razkošje. One včasih priredijo celo dobrodelni ples in skoro vsako leto žrtvujejo nekaj tisočakov za prireditve večerje revežem na zahvalni dan. Da je tako kot je, so krivi tisti, ki ustvarjajo bogastva, ampak jih ne ustvarjajo zase. Čez par stoletij se bodo morda naučili socialistično misliti.

Poslaniški svet v Parizu je določil Karlu Habsburgu in njegovi soprogi Citi od tri do pet sto tisoč mark v zlatu letne "plače", kar pomeni v ameriškem

denarju od \$75,000 do \$125,000 na leto. V Švici je zapustil 2,000,000 švicarskih mark (\$40,000) dolga, ki ga bo tudi treba plačati — in kdo bo plačal?

Zavezniški poslaniki v Parizu so sklenili, da bodo Karla plačevali dežele, ki so nastale na teritoriju prejšnje avstro-ogrške monarhije. Torej ga bodo plačevali Nemška Avstrija, Čehoslovakija, Jugoslavija, Ogrska, Romunija in deloma Italija. Zanimivo, če se pomisli, koliko sitnosti je Karl prizadejal nekaterim teh dežel, in da je povzročil tudi prelivanje krvi, mobilizacijo v par obmejnih deželah Ogrske in s tem par milijonov stroškov. Sedaj naj ga vzdržujejo z denarjem revnih davkoplačevalcev, dokler Karl zopet ne prične s kakimi pustolovščinami. In te dežele bodo plačale, kar je še bolj zanimivo — za ljudi na Martu, če bi izvedeli o tej šali, ki pa je tragična šala. Če bi vlade tako skrbele za veleme, izmed katerih mnogi stradajo, kakor skrbe za kakega pijanega, zabtiega exkralja, bi imeli nekoliko več civilizacije kot jo je. Ampak tako daleč še nismo dospeli.

Ko je prišel Waleški princ (angleški prestolonaslednik) v Bombay, v Indiji, so ga Indijci pozdravili s klici "Indija Indijcem!" Policija ni bila zadovoljna s takim sprejemom. Indijce je na *indijskih* tleh razgnala, nekaj jih je postrelila in še več ranila. Kako je mogoče, da more Anglija vladati od tri do štiri sto milijonov Indijcev s peščico angleškega vojaštva in policije? Anglija je daleč, je majhna in ima več ko sedemkrat manj prebivalstva kot Indija. Angleški kapitalizem vlada Indijo, ker indijsko ljudstvo ni še sposobno, da bi se znalo otresti tujih vladarjev in se samo vladati. Sedaj se šele pripravlja in uči, in ko bo dovolj jako, bo konec angleške Indije.

Narodi bodo svobodni, ko bodo zreli za svobodo. Družba pravičnosti zavladala, kadar bo ljudstvo zrelo za socializem. Do zrelosti in sposobnosti se pride samo z učenjem. Socialistična vzgoja ljudstva je edino sredstvo, ki vodi do odprave vojen in do prave osvoboditve vseh narodov vseh plemen. Počasna je ta vzgoja, toda hitreje še ne poznamo in jo tudi ne bomo. Radi tega, učite se spoznavati socialistične nauke in učite druge o njih.

UTRINKI.

Colorado je država, ki jo vlada znana Colorado Fuel & Iron Co. Posebno v južnem delu države in v Pueblu je ta družba absolutna vladarica. V sedanjem splošnem zniževanju plač je obvestila svet, da so premogarji v južni Coloradi sami svetovali, naj se jim znižajo plače. Kajpada so taki delavci vzorni ljudje, katere bi morali vsepovsod posnemati. Prišlo pa je na dan, da to "zahtevanje" premogarjev za znižanje plač ni bilo tako "prostovoljno", kakor je poročalo časopisje, ki je v službi bogate družbe. Med premogarje so razdelili nekake listine, na katerih je bilo med drugimi tudi advokatsko zavito vprašanje, če so za znižanje plač. Te pole so morali vrniti potem, ko si jih izpolnili, bosom. Kdor je zapisal, da je proti znižanju, so mu plačo popolnoma znižali na ta način, da so ga odslovili. No, in mnogi delavci, v strahu, da ne izgube delo, so res odgovorili, da so za znižanje plače, v veri, da kadar jih bo družba znižala, bodo šli enostavno nekaj dni na stavko, pa se bo družba podala. Do-

bra, bogata družba je znižala plače za 30 odstotkov, sledila je stavka, nji pa preki sod. Vojaštvo vlada, ali bolje, vojaštvo kroti nepokorne delavce, ki se upirajo cesarju Rockefellerju. Kapitalisti so v ogromni manjšini v Coloradi. Lastniki njenih naravnih bogastev in tovarn žive večinoma izven mej Colorade, kljub temu jo vladajo, ker delavstvo ne zna rabiti glasovnice na dneve volitev tako kot bi jih moralo.

Ako bi bil Debs bankir ali pa kak železniški magnat, in bi ukradel ljudstvu par milijonov dolarjev, ali pa bi ogoljufal državo za visoko svoto, bi bil, če bi prišlo do obravnave in bi se ne mogel že pred sodiščem oprati krivde, obsojen na par mesecev, morda par let ječe. Po preteku nekaj tednov ali mesecev pa bi bil brez vsakega šuma oproščen. Debs pa je obsojal tak sistem, zato je še vedno v Atlanti.

Med deželami, ki so znale zadušiti radikalno gibanje in oslabilo delavski pokret sploh, je tudi Jugoslavija. Komunisti, ki so bili sami iznenadeni uspeha pri volitvah v konstituanto, so danes razbita stranka, brez vsake večje moči. Iz tega razdejanja pa se dvigajo glasovi po združenju socialističnih strank in strokovnih organizacij. Ko se bo buržvazija utrdila, bo delavstvo šele iskalo svoje raztrepene vrste, da si ustvari stranko, ki bo zmožna vojevati svoj boj. Da je tako, je pripisati nekaj krivde skrajno radikalnim duhom, ki so mislili, da je revolucija v Jugoslaviji že na pragu. Sedaj, po teh bridkih izkušnjah delavstvo spoznava, da so bili nekateri koraki prehitro narejeni in da so bili splošnemu delavskemu gibanju škodljivi. Reakcija v Jugoslaviji bo dobila svoje plačilo, kadar bo delavstvo znalo razumeti moč solidarnosti in enotne organizacije.

Nekdaj je bila zemlja velika. Na dveh kontinentih živeči ljudje so si bili neznanani in nedosečni kakor prebivalci zemlje in Marta. Obla se je stisnila, dežele so se približale druga drugi, nekdanj ločeči oceani spajajo sedaj, narodi se poznajo kakor raztreseni člani družine. Daljave ne ovirajo več združitve narodov v višjo enoto. Le neznanje ljudstva je še zapreka.

Organizacija: Agitirajte zanjo, ustanovljajte socialistične klube. To je potrebno, to je neizogibno. Kajti socializem je boj. In njegov sovražnik je močan. Za boj je treba armade; naša armada pa je socialistična stranka. Posamezniki so lahko izvrstni sodrugi; ali če se ne bojujejo po skupnem načrtu, morajo priti do tega, da vlečejo vsak na svojo stran in združen sovražnik jih lahko pobije drugega za drugim. Moč je v združitvi, v organizaciji.

Kapitalizem krati človeku pravico do dela, in ko se mora nato potepati, ga vrže v ječo.

Kapitalizem je sistem, ki dopušča, da tisti ki producirajo nimajo ničesar, med tem ko imajo tisti, ki ne producirajo vsega dovolj.

Pomanjkanje živeža je bilo že ob časih, ko ni bilo kapitalizma, ali takrat je bila lakota vsled tega, ker je bilo pomanjkanje splošno. Kapitalizem šele je upeljal tak absurden sistem, v katerem je lakota tukaj, ker je vsega dovolj.

Ptica ali druga žival ima pravico jesti, kjer najde živež, le od človeka se zahteva, da mora ostati lačen, razcapan in brez pristrešja v sredi obilice. In ko moramo k temu še dodati, da vse to na dan volitev odobrava, nastane vprašanje: kakšna žival naj prisojta človeku inteligenco?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Dopisi.

"ZAKAJ JE DISCIPLINA V DELAVSKIH ORGANIZACIJAH POTREBNA, IN KAKA DISCIPLINA?"

CLEVELAND, O. — Nedvomno je zelo važno in potrebno za vsakega razredno zavednega delavca, ako hoče žeti prave uspehe svoje agitacije, da natančno ve, kaj socialisti hočejo in da je dobro poučen o taktiki in socialističnih načelih in o socializmu sploh. Da to znanje doseže, se mora posluževati socialističnega časopisja, predavanj, diskuzij in vsega, kar mu pripomore k socialističnemu znanju.

Naš klub bo prirejal skozi zimsko sezono predavanja in diskuzije, s katerimi se bodo sodrugi izpopolnjevali — na eni strani v socialističnemu gibanju, in na drugi strani se bodo vadili v govorništvo, kar za sodruga ni nič manj važno.

Prvo predavanje se vrši v nedeljo dne 27. novembra ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih. Predmet predavanja bo:

Zakaj je disciplina v delavskih organizacijah potrebna, in kaka disciplina je potrebna?

Predaval bo sodrug Andr. Bogataj.

Po predavanju bo sledila splošna diskuzija o tem predmetu.

Neredko se opaža, da se disciplina v delavskih organizacijah, ki je za njih napredek absolutno potrebna, omalovažuje in podcenjuje, ali pa se pomen discipline, ki velja za delavske organizacije, sloneče na široki demokratični podlagi, zamenjuje z disciplino v armadi in v avtokratičnih deželah. Zato bo to predavanje in diskuzija razbistrila pojme, kar bo v korist sodrugom in organizaciji.

Sodrugi in somišljeniki, udeležite se teh predavanj!

Leo Poljšek, tajnik.

CHICAGO, ILL. — Socialistični klub št. 1, JSZ., bo priredil skozi zimsko sezono serijo predavanj. Čas in prostor bo naznanjen potom cirkularjev in v listih. Poleg predavanj bomo pozneje obdrževali tudi diskuzijske večere. Sodruga in sodrugine že sedaj opozarjam, naj agitirajo za udeležbo na ta predavanja.

Naš klub ima sedaj okoli petdeset dobrostoječih članov, toda lahko bi jih imel še enkrat toliko, ako bi se članstvo malo bolj potrudilo v agitaciji za pridobivanje novih članov. Gotovo ima vsakdo ob eni ali drugi priložnosti, da nagovori kakega svojega znanca ali prijatelja za pristop v klub. Tudi bi bilo od našega članstva pričakovati, da agitira malo bolj za pridobivanje naročnikov Proletarcu v Chicagi. Kakor sem izvedel od upravnništva, ima Proletarec v Chicagi komaj poldrug sto naročnikov, kar je vsekakor premalo. Biti bi jih moralo najmanj štiri sto. To število lahko dosežemo, ako se par mesecev nekoliko potrudimo v agitaciji za nabiranje novih naročnikov.

Kakor vsako leto, bo naš klub tudi letos priredil na Silvestrov večer domačo zabavo v dvorani SNPJ. Vstopnina bo \$1. Veselični odbor bo skrbel, da bo postrežba kar najboljša, kakor je bila še na vseh naših priredbah. Izvoljen je tudi odbor, ki ima preskrbeti vse potrebno za vprizoritev Novoletnega prizora, tako, da bo priredba čim popolnejša.

Klub je iz svoje blagajne prispeval \$100.00 v podporo Proletarcu, ki ravno sedaj nujno potrebuje gnotne podpore. Ker pa bo imel klub s predavanji in podobnimi priredbami, za katere ne računamo vstopnine, precej stroškov, apeliram na sodruga, naj sodelujejo, da bo imela naša novoletna zabava poleg moralnega tudi gmotni uspeh.

Vstopnice na domačo zabavo na Silvestrov večer se dobe v uradu Proletarca in pri članih in članicah kluba. — *Tajnik.*

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako prvo in tretjo soboto v mesecu v klubovih

prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Iz upravnništva.

"Pošljite nam nekoliko pobotnih knjižic in drugih potrebnih listin pri kampanji za tisoč novih naročnikov". Tako nam sporoča tajnik slov. soc. kluba št. 27. JSZ., v Clevelandu. Sodrugi tamkaj pravijo, da morajo v tej kampanji pridobiti v svoji naselbini najmanj 150 novih naročnikov. Ker vemo, da so bili clevelandski sodrugi vedno v prvih vrstah na polju socialistične propagande, smo prepričani, da bodo izvedli tudi sedanjo svojo namero in zelo razširili cirkulacijo Proletarca v Clevelandu. Od vsega zavednega slovenskega delavstva v clevelandski naselbini pa pričakujemo, da bo šlo na roko sodrugom, ki se bodo udeležili te kampanje. Pričakujemo, da ne bo Cleveland prednjačil samo kot največja slovenska naselbina, ampak tudi kot naselbina zavednega, organiziranega slovenskega delavstva. Vse to se da doseči s socialističnim vzgojevanjem delavstva. V kolikor se tiče tiska, je naše vzgojevalno sredstvo Proletarec. Skrbite, da bo zahajal v stanovanje vsakega slovenskega delavca.

In v Chicagu? Upamo, da bodo tudi tukaj sodrugi izvršili svojo dolžnost napram Proletarcu. Klub št. 1, se je na zadnji seji odzval apelu za podporo Proletarcu s svoto sto dolarjev. Kakor vedno, je klub št. 1 tudi sedaj pokazal, da mu je mnogo na tem, da se vzdrži slovensko socialistično glasilo. Kakor je napravil tukajšnji slov. socialistični klub, tako bodo po svojih močeh napravili tudi drugi slovenski klubi. To je odgovor tistim, ki se zaklinjajo, da bodo Proletarca uničili. Kakor vsi dosedanji nasprotniki, tako tudi sedanjí ne bodo uspeli; kakor drugi pred njim, si bodo tudi oni skrhali svoja kopja. Proletarec je izšel iz vsakega boja z razvitimi zastavami — neporažen in tako bo tudi v bodoče.

Naročnik iz Jardine, Mont., nam piše:

"Prejel sem vaše pismo, v katerem me opozarjate, da mi je naročnina potekla. Žal, da je nisem mogel poravnati preje. Bil sem v finančnih stiskah in poravnanje naročnine sem moral odložiti na poznejši čas. Proletarca ne morem pustiti, ker je edini slovenski socialistični list v Ameriki. Dobivam tudi dva lista v angleškem jeziku, "The New Day" in "Butte Bulletin". Čitam le socialistične liste, drugih ne maram. Tudi bi bil že davno član socialistične organizacije, če bi imel priložnost pristopiti, toda tu ni socialistične organizacije, Slovencev pa tudi ni, da bi organizirali klub, kajti jaz sem edini Slovenec tukaj. (Priporočam vam, da pristopite k J. S. Z. kot posamezen član. Pišite za pojasnila tajništvu J. S. Z. na naslov: F. Petrich, 220 So. Ashland Blvd., Chicago, Ill. — Op. upravnništva.)

Jardine je malo rudarsko selišče, kjer so zlati rudniki. Kadar je tu največ mož vposljenih, jih dela komaj petdeset. Toda od novembra prošlega leta pa do pred enim mesecem je ves obrat počival. Menda so dali to delavcem kot nagrado za njihovo lojalnost gospodarjem pri zadnjih splošnih volitvah. Kljub vsemu temu je propaganda za socialistično stranko v tem kraju težka. Jaz večkrat poskušam kaj doseči za stranko in njene liste med domačini, pa izgleda, da so popolnoma gluhi za vse tisto, kar bi jim koristilo. Kakor sem po vsem tem trudu izprevidel, je do prebrata iz kapitalizma v socializem v tej deželi še zelo dolga, dolga pot. Kar morem jaz, je to, da volim socialistične kandidate, kar vršim že zadnjih šestnajst let, in da podpiram socialistično časopisje.

Glede forme lista moram omeniti, da mi sedanja popolnoma ugaja, toda ako se spremeni, nimam nič-

sar proti, kajti lista ne pustim. Prečitam ga vselej od prve do zadnje strani." J. T.

Iz West Newtona, Pa. "Naznanjam, da sem prejel vaš apel. Priznam, da imate prave ideje, ki bodo, ko se uresničijo, v korist delovnemu ljudstvu. Dobivati naročnike za vaš list je pa težko delo, kajti ljudje rajše čitajo take liste, ki jim škodujejo, sploh liste, ki zastopajo kapitalistične interese. Naj navedem slučaj: Ko sem leta 1919 stavil pri nekem društvu predlog, da se da Proletarcu mala podpora, sem bil od krščanskih raspanecev poražen. Dejali so, da je škoda denarja. Tako je v mnogih krajih. Za izobrazbo, za gibanje, ki prinaša srečnejšo bodočnost človeštvu, je "škoda denarja". Za strupe v obliki "munjšana" ga ni škoda.

Jaz bi zelo rad prispeval kaj listu v podporo, pa mi za enkrat ni mogoče. Meseca februarja, ko sem bil na delu, so v moje stanovanje vdrli tatovi, mojo ženo skoro do smrti pretepli ter jo pustili zvezano na tleh, iz stanovanja pa so odnesli \$800 v gotovini in v bonlih. Poleg te nesreče pa sem še brez dela od 1. septembra. Pred kratkim sem naletel na enega rojaka in ga nagovarjal, naj pristopi v klub in se naroči na list, pa mi je odgovoril, da je on "vse to kar mi učimo že pozabil." — J. R.

Iz Stewardsvile, O., poroča naročnik Frank Rokavc o poteškočah agitacije za Proletarca. Slovencev, razven par, ni, več je pa Hrvatov in Dalmatincev. Takih, ki bi se zanimali za socialistično časopisje, je malo, drugi ga zopet ne marajo, ker prinaša oglase, ne store pa ničesar, da bi podprli list, da bi mu ne bilo treba sprejemati oglasov.

Tudi upravništvo ni naklonjeno oglasom in želi, da bi list prinašal izključno le agitatorično in vzgojevalno vsebino. Toda vsaj dotlej, dokler se zadostne številno slovenskega, odnosno jugoslovanskega delavstva ne zainteresira za list, in ga gmotno podpre, je nemogoče izhajati ne da bi list prinašal tudi oglase. Tisti delavci, ki tako radi kritizirajo to in ono v listu, nočejo pa se naročiti nanj in ga finančno podpirati, so pač slabi vojniki proletarske armade. Upravništvo bo orvo, ki bo priporočalo, da se odpravijo oglasi iz Proletarca, kadar bo videlo, da se more list vzdrževati brez njih. Imeti bi seveda morali najmanj do šest tisoč dobrih naročnikov za dosego tega cilja. Imeli bi jih lahko že zdavnaj, ko bi tisti, ki iščejo take malenkostne zgovore in v enomer le kritizirajo, mesto tega šli na agitacijo in skušali razširiti list kot bi moral biti razširjen. Eni seveda vrše to v polni meri. Toda posnemanja morajo dobiti drugod. Kampanja za tisoč novih naročnikov je sedaj v teku. Ali bo uspešna? Ako sodimo po sedanjih rezultatih, lahko rečemo, da bo. Zainteresirajo naj se vse slovenske naselbine in v vsaki naj se pridobi nekaj naročnikov in stvar bo izvedena v kratkem času. Treba je le energičnega nastopa ter dobre volje za socialistično propagando, pa bo šlo. Vsak sedanji naročnik naj pridobi vsaj enega novega naročnika. Z našo agitacijo za Proletarca moramo nadaljevati, dokler ne bo zahajal v vsako slovensko hišo v Ameriki. In da se bo to zgodilo, nam je porok zvesta armada Proletarčevih naročnikov in agitatorjev. Naj vsaka naselbina sledi clevelandski ter se odloči, da pridobi gotovo število novih naročnikov in stvar bo dosežena. Zlasti v onih krajih, kjer imamo aktivne klube, naj se takoj formira agitatorični odbor večih sodrugov za nabiranje naročnikov in naj se poda takoj na delo. Toraj sodrugi, katera naselbina bo prva sledila Clevelandu? Na delo!

Listu v podporo.

MASON CITY, IOWA.:	\$.50
ONNALINDA.: PA.: Joe Mandl25
GLENCOE, O.: Viktor Mrak 50; Martin Pirc 50c; Val. Koblar 50; Ignatz Zlemberger 50; Ant. Komac 47c; Neimenovan 28c; Jos. Anžiček 20c; Frank June 25c; Mike Grgorič 25c; Jos. Šubito 25c; John Rebol 25c; A. Meze 25c; Jos. Strajner 25c. Skupaj	4.45
BEARCREEK, MONT.: Društvo št. 106 SDPZ.	2.00
KANE, PA.: John Stemberger50
DETROIT, MICH.: Društvo št. 123, S. S. P. Z.	5.00
CHISHOLM, MINN.: Društvo št. 322, S. N. P. J.	1.50

JARDINE, MONT.: Jos. Treppel50
HOSTETTER, PA.: Društvo št. 318, S. N. P. J.	5.00
AKRON, O.: Andy Skul.50
MILWAUKEE, WIS.: Društvo št. 64, SDPZ.	5.00
WYANO, PA.: (Nabiralca Franc Sedminek in John Drap), Peter Grum 50c; Franc Sedminek \$1.00; Mat. Drap 25c; Nick Shutenkopfl 25; Anton Grum 25c; John Kopina 25c; Margareta Grum 25c; Bacacriu Kyzdtum 25c; Muxarius Kopyuecko 25; Ipuropa Konap 25; Habuo Tapgin 25c; Barto Fedorowie \$1.00; Adam Mihalu 50c; John Zastavniak \$1.00; Anton Yarnot 25c; Jos. Urbanija 50; John Bele 25c; Joe Marvič 25; Ant. Polbesek 50c; Joe Hrvat 25c; Louis Raunihar 25c; Ed. Metz 50c; Ciril Misolnik 25c; Golobič 50c; Louis Podbevšek 25c; Louis Selak 50c; Mary Fink 25c; Jos. Baloh 20c; John Drap 50c; Marija Gril 20c; Ana Sedminek 50c; Fr. Vojska 25c; Frank Fink 25c; Skupaj	12.65
AVELLA, PA.: John Tomažen50
CHICAGO, ILL.: Peter Bernik50
CHICAGO, ILL.: Socialistični klub št. 1, JSZ.	\$100.00
GREENSBURG, PA.: Socialistični klub št. 214 J. S. Z.	3.00
CORWIN, SPRING. MONT.: Fr. Lustrick	1.00
NANTY GLO, PA.: Louis Telich \$1.00; John Verhovnik \$1.00; John Runko \$1.00; Frank Nadu 50c; Fanie Nadu 25c; Al. Zabric 50c; Val Kovačič 50c; Frank Krase 50c; Tony Krase 50c; John Nadu 50c; Martin Kek 50c; skupaj	7.25
Skupaj	\$150.10
Prejšnji izkaz	173.50
Skupaj	\$223.60

Agitatorji na delu.

Število naročnin, ki so jih poslali agitatorji za razširjenje Proletarca:

Jerry Alesh, Cleveland, O.	5
Jos. Hočevar, Pueblo, Colo.	1
Louis Krašna, Conemaugh, Pa.	1
Joseph Durn, Collinwood, O.	1
Ant. Zornik, Herminie, Pa.	1
Jacob Bergant, Lisbon, O.	3
Lawrence Gorjup, Cleveland, O.	5
Ant. Očepek, Penna.	1
S. Bojanovich, Chicago, Ill.	2
Ant. Klansek, E. Moline, Ill.	5
Louis Urbancich, Detroit, Mich.	1
Leonard Lenassi, Meadow Lands, Pa.	1
Fr. Štepihar, Virden, Ill.	1
Frank Copi, Springfield, Ill.	1
Frank Žakelj, Akron, O.	2
Jos. Perko, Cleveland, O.	2
Fr. Sedminek, Wyano, Pa.	1
Louis Krašovec, Forest City, Pa.	1
Chas Pogorelec, Chicago, Ill.	2
Louis Telich, Nanty Glo, Pa.	1
Jos. Anžiček, Detroit, Mich.	3
Anton Ketz, Gary, W. Va.	2

V Washingtonu "delajo" mir, ki ga hočejo utrditi potom pogodb, ki pa postanejo, kakor hitro se eni ali večim državam zazdi, da je čas za vojno prišel, "krpe" papirja. Italija n. pr. je bila zaveznica Avstro-Ogrske in Nemčije, pa je pogodbo prelomila in šla v vojno na stran zaveznikov. In tako smo imeli pred vojno 1914 številne pogodbe, ki so se razpršile v nič, kakor hitro so pričeli peti topovi svojo pesem. Ne razsodišče v Hagu, ne mednarodne pogodbe kapitalističnih držav, ne liga narodov, ne morejo odvrniti vojne, če ne odpravijo vzrokov za vojne. Lahko je le odlašajo, lahko napravijo sporazum, da zmanjšajo izdatke za militarizem in s tem pomagajo kapitalističnemu sistemu, ampak vojne s tem ne odpravijo.

“Zašto moram glasati za socijalističku stranku?”

Ovo je opet jedan dokumenat neiskrenosti napram socijalističkoj stranki.

U 46. broju bivše “Radničke Straže” od 28. oktobra 1914 je bio objelodanjen pod gornjim naslovom članak slijedećeg sadržaja:

“Jer neću da na dan izbora budem politički skeb, a dati svoj glas kapitalističkoj stranci znači biti još gori nego skeb.

Jer socijalistička stranka jest jedina politička stranka, koja zastupa interese radničke klase i u svim borbama rada stoji na strani radne klase.

Jer socijalistička stranka je jedina stranka, koja ima istinitu i radništvu korisnu platformu i jer se njezino članstvo rekrutira iz krugova radništva, koje se bori za svoj boljak.

Jer socijalistička stranka ne samo da ide zatim, da poboljša stanje radnika u današnjim prilikama, nego ona sjedinjuje radništvo u jaku političku organizaciju, kroz koju radna klasa ide k svomu oslobodjenju ispod jarma najamnog ropstva.

Jer radna klasa nema nikakova izgleda da će pod zastavom kapitalističkih stranaka dobiti svoja prava nego to može postići jedino vlastitom snagom, ako se organizira u socijalističkoj stranci.

Jer socijalistička stranka spaja radnike cijeloga svijeta u moćnu organizaciju pod geslom: Svi ljudi su braća!

Jer socijalistička stranka skrbi za obrazovanost radnika sa devizom: Neprijatelj, kojega mi najviše mrzimo i koji nam škodi na svakom koraku, jest neznanje i mi moramo neznanje zamijeniti prosvetom.

Jer socijalistička stranka cijelom radništvu dovikuje: “Proletarci cijeloga svijeta, udružite se! Vi nemate ništa izgubiti do vaših lanaca, ali dobivate cijeli svijet. Oslobodjenje rada mora biti djelo samih radnika!”

Ovo “evandjelje” o socijalizmu je prije 7 godina ispisao onda urednik “Radničke Straže,” danas urednik “Znanja,” T. Cvetkov. On u gornjem članku jasno dokazuje moć socijalizma i socijalističke stranke. On ističe, da na dan izbora neće da bude politički skeb. A danas, što on veli za izborni dan u svom “Znanju?” Ništa; i prema tome je on postao politički skeb. On si je prije 7 godina sam kovao oružje, a ja sam ga dobro spremio, s kojim ću pucati dok budem imao jedan hitac, i držim, da će za njegov zadnji hitac strovaliti u onaj grob, kojega on počeo kopati Proletarcu.

Ljudi i braća, T. Cvetkov, koji je bio pred 7 god. najgorljivi propagator socijalizma i socijalističke stranke, a danas njezin najžući neprijatelj, veli, da socijalistička stranka nevrijedi nič.

Jeli to ljepo ili pošteno od jednoga nekadašnjeg propagatora socijalističke stranke, koji je prije 7 god. onako uzvišeno hvalio, a danas ju najgadnije kudi, i nagovara takozvane “komuniste” da neka ne glasuju za socijalističke kandidate?

J. A. R.....ich.

Rad na ujedinjenju socijalističkog pokreta.

Nastupaju dani stvarnog i odlučnog rada na ujedinjenju radničkog pokreta. Konsolidovanje se vrši istrajno i stalno u celome svetu — i nije daleko dan kada će socijalistički pokret biti ponovno ujedinjen i moćan.

Svjesni ovih događaja i novih dužnosti želimo učiniti sve što je moguće, da to ujedinjenje bude što brže i što podpunije. U tu svrhu Srpska Socijalistička Sekcija dodaje nove četiri stranice u Proletarcu svakoga meseca pored redovnih dopisa, i na taj način otpočinje propagandu za ujedinjenje jugoslovenskih organizacija u jedan moćan savez, sposoban za život i borbu. Zato svi provokatori i protivnici ujedinjenja neka imaju na umu da će konsolidovanje biti izvršeno na suprot njihovim zatvoreničkom i zločinačkom radu. Za one koji su sejali vetar nastupilo je vreme, da požanju buru. I ta bura oduvat će ostatak utopija u nepovrat.

Na stranicama udruženega Proletera razpravljat će se pored agitacionih članaka i sledeća vitalna pitanja:

- 1.) Pod kojim uslovima je moguće ujedinjenje?
- 2.) Koje su smetnje i prepreke?
- 3.) Na koji način mogu biti odstranjene?
- 4.) Dali je većina protiv ujedinjenja i zašto?
- 5.) Je li manjina protiv i ko sačinjava to manjinu?

Za odbor Srpske Socijalističke Sekcije,
M. V. Lučić, sekretar.

UTRINKI.

Američka dolarska aristokracija hoće svoj “Monte Carlo” Sindikat američkih kapitalistov je kupil otok Bahama, ki leži dvainštirideset milj od Floride, in ga bo spremenila v igralni resort po vzoru Monte Carla. Otok Bahama je sedemdeset milj dolg in ima štiri milje povprečne širine. Otok je bil v posesti Anglije, se daj pa bo postal “neodvisna” država pod vladu sindikata američkih kapitalistov. Na otoku se bo proizvajala alkoholne pijače vseh vrst; zgradila se bodo konjska in druga dirkališča, arena za boksarje, hoteli, igralnice in razne druge podobne stavbe, ki bodo služile brezdelni bogati gospodi. Med Palm Beachom v Floridi in med Bahamo bodo vozili štirje parniki žejne, bogate Amerikance v novo oazo.

Miljone dolarjev se bo potrošilo v orgijah, ki se bodo vršile na tem otoku. Igranje za denr, pijančevanje, rajanje, vse to bo na dnevnem redu, in gospodje reformatorji se ne bodo čisto nič zgražali. Vse nekaj drugega je, kadar se gre proti delavcem, ki si sami varijo pivo. To je kršenje 18. dodatka k ustavi. Delavci si ne morejo kupiti otokov od Anglije kje v bližini ameriškega obrežja in si hoditi tja gasiti “žejo”. Kadar bo delavstvo hotelo, se bo to spremenilo, ampak sedaj še nima nagnjenja za take reforme.

Na Ogrskem, dežela, ki si je vsled belega terorja in Karlovih pučev pridobila po svetu velik “ugled”, je sedaj naziv “sodrug” prepovedan. Sicer ni izdan zakon, ki bi veljal za vso državo, ampak le za mesto Gyor. Na vseh socialističnih sejah, shodih in drugih sestankih je prepovedano, da bi se udeleženci nazivali med seboj sodrugi. Kjer se bo to prepoved kršilo, bo policijski komisar sejo ali shod takoj razpustil. Ta naziv je prepovedan vsled tega, ker je nevaren državi in sedanjemu družabnemu redu. Seveda je jasno, da je modri policijski komisar s to prepovedjo rešil državo in sedanji gloriozni družabni red.

The Lynch Shoe Company v Lynnu, Mass., je obvestila v začetku tega meseca unijo svojega delavstva, da ji je pripravljena prepustiti za dve leti tovarno popolnoma v njen režim, da s tem delavstvu dokaže, da je tovarno nemogoče obratovati pod sedanjimi razmerami. Kompanija zahteva od unije le dovoljno garancijo, da ji bo vrnila tovarno v nepokvarjenem stanju. Unija najbrž ne bo sprejela ponudbe, kajti obratovati tovarno, ki ni njena in ki bi jo bilo treba čez dve leti vrniti, bi res ne bilo uspešno. Če pa bi bila tovarna v posesti unije, bi bila stvar druga, dasiravno bi bile v tem slučaju težave, kajti trustjani bi ji delali vse močove ovire. Delavstvo bo končno moralo “verjeti” družbi in sprejeti znižanje plač. Ko se bo naučilo nekoliko več, mu tega ne bo več treba, kajti tovarne se ne bodo obratovale za profit posameznikov, ampak v korist splošnosti.

Edina pot za odpravo vojen je socializem. Kaj je socializem?

MILJONE ljudi je brez posla, ne samo v Zedinjenih državah, ampak tudi v vseh drugih kapitalističnih deželah. Glad se je naselil v stanovanja stotisočerih delavskih družin. Po vsem svetu vlada splošna mizerija, ljudstvo obupava, semintja protestira — in išče kruha. Dela ni, kruha ni. Toda kruha je dovolj za VSE, in vendar ga ni, ker vlada KAPITALIZEM.

V WASHINGTONU zborujejo za zaprtimi vratmi kapitalistični državniki in sklepajo, kako utrditi kapitalizem. Ljudstvu pripovedujejo, da razpravljajo o omejitvi obo-

roževanja. Državni tajnik Hughes je predlagal zmanjšanje vojnih mornaric. William G. McAdoo, poznan iz bivšega Wilsonovega kabineta, pravi, da je Hughesov načrt dober, toda ne bo odpravil vzroka za vojne. McAdoo priporoča odpravo vseh vojnih mornaric. Toda bojne mornarnice niso vzrok vojniam. V DANŠNJEM družabnem sistemu so vzroki, ki prinašajo vojne. Kapitalizem je tisti, ki je odgovoren za vojne, za brezposelnost in druge socialne bolezni.

VOJNE ne bo; strupeni plini, blokade, velikanski topovi, beli teror, brezposelnost, bojne ladije, sodnijske prepovedi, vse to bo izginilo, kadar ZAVLADA SOCIALIZEM.

KAJ je socializem? Kaj propagira? In kako se ga bo izvedlo? O vsem tem se poučite iz socialističnega časopisja. "PROLETAREC" je slovensko socialistično glasilo jugoslovanskega delavstva v Zedinjenih državah, organiziranega v Jugoslovanski Socialistični Zvezi. Širite ga! Socializma ne bo preje, dokler ne bo delavstvo o njem temeljito poučeno, dokler ga ne bo RAZUMELO, in dokler se ne bo vsposobilo, da ga izvede.

PROLETAREC je list, na katerega bi moral biti naročen vsaki slovenski delavec in ga tudi ČITATI. Naročnina \$2.50 za celo leto; \$1.50 za pol leta; \$1.00 za 16 tednov. Za nadaljna pojasnila pišite upravništvu tega lista.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.inkorporirana 22. aprila
1900 v državi Penn.Združena s Slovensko Narodno Podporno
Jednoto.

CHICAGO, ILL.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleve-
land, Ohio.Podpredsednik: JOSIP ŽORKO, R. F. D. 2, Box 113,
West Newton, Pa.Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 2657 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.1. Pom. taj.: FRANK PAVLOČIČ, 634 Main St., John-
stown, Pa.2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRICH, R. F. D. 7, Box 4,
Johnstown, Pa.Blagajnik: JOSIP ZELE, 5602 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27,
Bridgeport, Ohio.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVAZNIK, 5315
Butler St., Pittsburgh, Pa.1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 955 Addison Rd., Cleve-
land, Ohio.2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland,
Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERZAN, Box 135,
West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Spring-
field, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
Glavni urad: 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.URADNO GLASILO: PROLETAREC.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

PROSVETA.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, so ujudno
prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika
in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potem
Poštah, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, ni-
kakor pa ne potem privatnih čekov. Nakaznice naj se
naslovljajo: Blas Novak, in tako naslovljene pošiljajo z
mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih
glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma
naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji
popravi.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsa-
ko drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako
četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih
prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodru-
ga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpati-
zirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc.
stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako po-
magajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva na-
loga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem
pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

UTRINKI.

Volilni rezultati v začetku novembra so v mnogih
krajih iznenadili političarje starih strank. Vedo, da je
socialistična stranka v članstvu nazadovala in da so
njene organizacije v tistih mestih, kjer se je pojavil
svoječasno razdor, šibke, in niso mogle voditi izdatne
volilne kampanje. Kljub temu, število socialističnih
glasov je napredovalo in ob tej priliki se je pojačala
tudi socialistična organizacija.

Ruski reakcionarji še vedno spletkarijo v Romu-
niji in na Poljskem, kjer organizirajo svoje tolpe in
udirajo v Rusijo. Zadnje čase so zelo aktivni v Ukra-
jini. Kontrarevolucionarne tolpe so dobro oborožene
in imajo izvežbane častnike. Podpirajo jih kakor ved-
no zavezniki, v prvi vrsti Francija, potom svojih po-
nižnih služabnic Romunije in Poljske. Obe se igrata z
ognjem, kajti lahko se zgodi, da v Moskvi izgube po-
trepljivost, pa pošljejo rdečo armado na obiske v Ro-
munijo in na Poljsko. Izgleda, da bo ta pot koncem
konca edina za Rusijo, da se ubrani vednim napa-
dom, kajti pogodbe pri teh državah ne drže.

Na milijone ljudi v Rusiji strada. Vzroki so znani.
Evropske dežele in Amerika namigujejo Rusom, da
jim bodo navozili dovolj živila za to zimo in prihodnjo
pomlad, ako vržejo sedanjo vlado. Toda kljub po-
manjkanju ne bodo pograbilo vado, ki jim jo ponujajo
reakcijske sile, in Rusi vedo zakaj. Ker vedo, bodo
ohranili Rusijo pridobitvam revolucije, dasiravno bo-
do korakali nazaj v ekonomski politiki, toda ne nazaj
v kapitalistično reakcijo.

INTERNATIONAL DAIRY CO.

1908-12 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Tel. Canal 2183

MEDNARODNA MLEKARNA

Trgovina z mlekom, maslom itd., na
malo in veliko. Sporočite nam tele-
fonično in mi vam bomo dovažali
mleko na dom.

Za čistobo in sanitarnost jamčimo.

Zanimiva tekma.

Ameriških tovarnarjev ne prekaša nihče na svetu v njihovem vedno spolnijujočim se načinu in izurjenosti v proizvodnji izdelkov. Da dokažemo našo trditel, naj vam povemo o tekmi, ki je sedaj v polnem zamahu v podjetju znane tvrdke Joseph Triner Co. v Chicagu, izdelovalka Trinerjevega grenkega vina. Na banketu, ki ga je priredila ta tvrdka svojim uslužbenecem dne 31. oktobra t. l., je predsednik Mr. Joseph Triner naznanil dobitke, ki se bodo razdelili uslužbenecem, ki bodo doprinesli kake dobre sugestije, potom katerih bi se produkcija in trgovski način lahko izboljšal, s tem da se prihrani čas in delo, potom katerega bi se sposobnost raznih oddelkov povečala. Od tekme so izvzeti edino le poslovodje. Naznanilo je bilo sprejeto z navdušenjem od strani uslužbenecov in nobenega dvoma ni, da bo ta tekma zelo važna in bo pripomogla k nadaljnemu razvoju Joseph Trinerjevega podjetja.

Boj za zdravje.

"Mi se moramo bojevati za mir," so bile zaključne besede maršala Ferdinanda Focha chikaškemu ljudstvu. Na isti način se moramo mi boriti za naše zdravje, posebno še sedaj v času vremenskih izprememb, katere povzročajo sitnosti mnogim ljudem. Počutiljo se utrujene, sledi slaba prebava in človek se počuti kot da nekaj ni prav z njim. Da se ubranimo teh nadležnosti, je potrebno da utrdimo naš ustroj, in to najlaglje dosežemo, ako rabimo Trinerjevo grenko vino ob pravem času. Ako so vaši prebavni organi v redu, se telo lahko ubrani raznim škodljivim bacilom. Trinerjevo grenko vino je zelo okusno zdravilo in njegov 32 letni obstoj je najboljši dokaz, da se lahko zanesete nanj. Vaš lekarnar in trgovec z zdravili gotovo pozna mnogo odjemalcev, ki bi pritrdili, da ne morejo biti brez tega zdravila. Za revmatizem in neuralgijo je Trinerjev Liniment neprekosljiv. Mrs. Elizabeth Swet nam je pisala 28. sept. 1921. iz Jefferson, Tex.: "Stara

sem 78 let in izraziti se moram, da je Trinerjev Liniment izvrsten." Poskusite ga tudi vi.

VAŽNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIJA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležujete sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Kresse, 396—4th Ave.

LUZERNE, PA. — Seje slov. soc. kluba št. 218, J. S. Z. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 3. popoldne na domu sodruga Maticiča, — Rojaki delavci, pristopajte k socialistični organizaciji. — John Maticič.

ZA CARLINVILLE, ILL.

Somišljenikom v Carlinville naznanjam, da se vrše seje reorganiziranega socialističnega kluba št. 213, J. S. Z., vsako tretjo nedeljo v mesecu v unijski dvorani. Tem potom vabim vse delavce v naselbini, da se udeležite teh sej in pristopijo h klubu. To je edini način, da pokažete delavsko solidarnost in zavest proti kapitalističnemu sistemu, ki nas zasužnjuje. Seje kluba bodo vedno predpodne.

Z delavskim pozdravom

Jos. Korsic, tajnik.

Šest tehtnih razlogov, zakaj bi morali kupovati

PRI

ALBERT LURIE & CO.,

1810-1820 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

1. Naša je največja department trgovina v Zedinjenih državah. Velika izbira vsakovrstnega blaga.
2. Mi dostavljamo blago na dom v vse kraje v Chicagu in predmestjih.
3. Z nakupi dajemo A. Lurie Co. nakupovadne znamke (trading Stamps), ki pomenijo nadaljne prihranke za odjemalce.
4. Pri nakupovanju v naši trgovini se lahko poslužujete svojega jezika.
5. Oglašujemo dnevno v velikih čeških in drugih listih. S čitanjem teh listov čitate tudi naše oglase, v katerih so bznanjene posebne ponudbe za vsaki dan.
6. Primerjajoč naše oglase z oglasi department-trgovin v glavnem delu mesta boste lahko iznašli, da dobite v naši trgovini potrebščine ceneje kakor pa v trgovinah v doljnem delu mesta.

Prijatelj delavca

PAIN-EXPELLER

Tvorniška znamka reg. v pat. ur. Zdr. dr.

Slaven že več kot 50 let.

Glejte za tvorniško znamko
SIDRO.**POZOR! POZOR!****Darila za Božič,
Novo leto,
svatbe, itd.**Krasne umetniške slike slav-
nih ukrajinskih slikarjev
Molitorja in Joža Uprka. —
V zalogi imamo slike tudi
drugih umetnikov. Oglasite
se pri**A. CERVENY**

3846 W. 26th St., Chicago, Ill.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.**Kašelj in prehlad.**V tem letnem času vlada kašelj in
prehlad pri odraslih in pri otrocih.
Če se zanemari, se razvije iz nje-
ga komplikacije, ki se lahko nevar-
ne. Izognite se zlim posledicam
prehlada z vzetjem Severa's Cold
and Grip Tablets (Severjevih Ta-
bletov zoper prehlad in gripo). Ce-
na 30 centov. — Hitro odpomoč proti
kašlju dobite, če vzamete**Severa's****Cough Balsam**(Severjev Balzam zoper kašelj).
Pomirjuje razdraženost, omešča
izločevanje, ustavi kašelj, povzroča
laglje dihanje in pomaga prirodi
povrniti normalne stanje. Večje
steklenice 50 centov, manje 25c.
Pri lekarnah.W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA**"THE MILWAUKEE LEADER"**Največji Ameriški socialistični dne-
vnik.Naročnina: \$6.00 za celo leto,
\$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri
mesece.Naslov: 532 Chestnut Street,
MILWAUKEE, WIS.*Slovincem priporočamo
v posečanje***KAVARNO MERKUR**

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S.
R. Z. in Proletarca.)*Dobra kuhinja : : : : :**: : : : : Dobra postrežba.***KARL GLASER, imetelj.****John Plhak & Co.**

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.Modna trgo-
vina. Velika
zaloga moš-
kih, ženskih
oblek, izde-
lanih po
najmoder-
nejšem kro-
ju. Cene
nizke.**CARL STROVER****LAWYER**

and

COUNSELLOR133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Naročajte najboljši in najbolj raz-
širjen socialistični dnevnik v Ameriki
"THE NEW YORK CALL"
112 Fourth Avenue,
NEW YORK, N. Y.Naročnino za dnevne in nedeljske
izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta;
\$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec;
samo nedeljske izdaje \$3 na leto.
Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol
leta \$5; en mesec \$1.25.**Kadar...**Kadar mislite na potovanje v
stari kraj;kadar želite poslati svojim sta-
rokrajskim sorodnikom, prijate-
ljem ali znanecem denar,ali kadar imate kak drug posel
v starim krajem,

obrnite se na trdko

ZAKRAJSEK & CESAREK

70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.**Edini slovenski pogrebnik**

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN,
N. Carolina.